

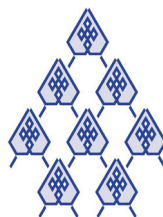
Onderzoek naar de uitvoering van de adviezen van de Commissie-Deetman ter zake van het seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk

Eindrapportage 0-meting

*In opdracht van de voorzitters van
de Bisschoppenconferentie en
de Konferentie Nederlandse Religieuzen*

Dr. R.L.N. Westra

10 oktober 2013

Konferentie
Nederlandse
Religieuzen
knr

Onderzoek naar de uitvoering van de adviezen van de Commissie-Deetman ter zake van het seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk

Voorwoord

10 oktober 2013

Op 15 mei 2013 zijn de voorzitter van de Bisschoppenconferentie, de voorzitter van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) en de voorzitter van de Koepel Landelijk Overleg Kerkelijk Kindermisbruik (KLOKK) overeengekomen een gezamenlijk Voorzittersoverleg in het leven te roepen. In dit maandelijks overleg bekijken zij hoe de uitvoering van de adviezen van de Onderzoekscommissie naar seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in de periode 1945-2010 (commissie-Deetman) vorm krijgt en voor de van diverse kanten gesignaleerde knelpunten oplossingen kunnen worden gevonden.

Om als Voorzittersoverleg een gezamenlijk “vertrekpunt” te hebben was er behoefte aan een gemeenschappelijk beeld van de stand van zaken en mogelijke knelpunten met betrekking tot de behandeling van klachten van seksueel misbruik van minderjarigen. Om de gewenste foto van de situatie van rond de zomer 2013 te verkrijgen, is aan een onafhankelijk adviseur, dr. R.L.N. Westra, gevraagd een ‘0-meting’ op te stellen. Daartoe is opdracht gegeven door de voorzitters van de Bisschoppenconferentie en de KNR.

In het Voorzittersoverleg van 1 oktober 2013 hebben de voorzitters van de Bisschoppenconferentie, de KNR en KLOKK de voorliggende Eindrapportage 0-meting geaccordeerd. Naast een beschrijving van de situatie is een aantal dilemma’s, problemen en fouten gesignaleerd. Deze zijn voorzien van adviezen om te komen tot oplossingen. De voorzitters hebben zich gecommitteerd aan de uitvoering van de adviezen. In de komende bijeenkomsten van het Voorzittersoverleg wordt de implementatie hiervan nauwlettend gevolgd.

De voorzitters van de Bisschoppenconferentie, de KNR en KLOKK bevelen bijgaande rapportage van harte aan bij ieder die bestuurlijk en praktisch betrokken is bij of geïnteresseerd is in de aanpak van seksueel misbruik binnen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland.

Dr. W.J. Kardinaal Eijk

voorzitter Bisschoppenconferentie

Drs. C.J.H.M. van Dam c.s.a.

voorzitter KNR

Dhr. G.J.J.M. Klabbers

voorzitter KLOKK

Inhoudsopgave Eindrapportage 0-meting

	<i>pagina</i>
Hoofdstuk 1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	
1.2. Doel	
1.3. Opzet	
Hoofdstuk 2. Werkwijze	7
2.1. Aanpak	
2.2. Betrokkenheid	
Hoofdstuk 3. Eerste reflectie	9
3.1. Beeld van de setting	
3.2. Hoofdpijnen van de bevindingen	
Hoofdstuk 4. Dilemma's, problemen en fouten	16
4.1. Geobjectiverde indeling	
4.2. Systeemdilemma's	
4.3. Systeemproblemen	
4.4. Systeemfouten	
Hoofdstuk 5. Bijzondere situaties	29
5.1. Inleiding	
5.2. Ongegronde klachten	
5.3. Ontbreken van klaagschriften	
Hoofdstuk 6. Conclusies en aanbevelingen	33
6.1. Conclusies	
6.2. Aanbevelingen	
6.3. Agenda voor de (nabije) toekomst	
Bijlagen	
Bijlage 1. Lijst van personen waarmee is gesproken	36
Bijlage 2. Overzicht van de adviezen	37
Bijlage 3. Tussenrapportage 0-meting	39
Tussenrapportage 0-meting	39
Hoofdstuk 1. Inleiding	40
1.1. Aanleiding van het onderzoek	
Hoofdstuk 2. Werkwijze	42
Hoofdstuk 3. Meldingen en klachten	43
3.1. Kwantitatief beeld	
3.2. Volledigheid en herstelbemiddeling	
3.3. Volledigheid en bestuurlijke informatie	
3.4. Samenhang en draagvlak	
3.5. Status van meldingen	
3.6. Ontwikkelingen in de tijd	
3.7. Verwachtingen over aantallen	
Hoofdstuk 4. Hulpverlening	52
4.1. Terugblik	
4.2. Versterking	
Hoofdstuk 5. Slot en vooruitzicht	55
Bijlage. Stand van zaken 1 juli 2013	56

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De commissie-Deetman heeft in 2010 en 2011 een diepgaand onderzoek verricht naar het seksueel misbruik van minderjarigen in de RK-Kerk in de periode 1945-2010. De (tussen)rapporten¹ van de commissie bevatten een groot aantal adviezen. Deze zijn door de Bisschoppenconferentie (BC) en het bestuur van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) integraal overgenomen.

Bij de uitvoering van de adviezen is de onafhankelijke Stichting Beheer & Toezicht (B&T) opgericht met daaronder het Meldpunt Seksueel Misbruik RKK (Meldpunt), de onafhankelijke Klachtencommissie (KC), de onafhankelijke Compensatiecommissie (CC) en het Platform Hulpverlening.

De aanleiding voor de 0-meting vormde het eerste overleg van de voorzitters van de BC, de KNR en KLOKK op 15 mei 2013. In dit overleg werd niet alleen afgesproken te beginnen met een Voorzittersoverleg van BC, KNR en KLOKK, er werd ook afgesproken een 0-meting uit te voeren. Het voorliggende document is het resultaat van deze 0-meting. Ook het resultaat van een groot aantal gesprekken met alle betrokkenen.

1.2. Doel

Met de 0-meting wordt beoogd een geobjectiveerd beeld te krijgen van de situatie, met als ijkpunt zomer 2013. Tijdens het Voorzittersoverleg is door KLOKK gevraagd om, in het licht van de uitwerking van de adviezen van de commissie-Deetman, het huidige proces van "erkenning, heling en genoegdoening" onder de loep te nemen, te valideren en in welke mate de procespraktijk tegemoet komt aan de intenties van de kerk en de behoeften van de slachtoffers. Het kan tevens resulteren in een "agenda voor de toekomst" van het voorzittersoverleg. Daarbij rekening houdend met een aantal kritische opmerkingen vanuit KLOKK. Is er daadwerkelijk sprake van "systeemfouten"? Indien er knelpunten worden gesignaleerd, zijn er -breed gedragen- voorstellen voor verbetering te formuleren?

De Eindrapportage volgt op de eerder verschenen Tussenrapportage. De Eindrapportage biedt een breder perspectief op de situatie van zomer 2013 dan de Tussenrapportage. Daar waar in beide rapporten knelpunten worden gesignaleerd, zijn -indien mogelijk- adviezen geformuleerd. Deze adviezen passen in de lijn zoals die door de commissie-Deetman is uitgezet om de slachtoffers van seksueel misbruik adequaat te helpen. In de Tussenrapportage zijn dit suggesties. Deze zijn in de Eindrapportage als advies overgenomen of herkenbaar in de tekst verwerkt.

De Tussenrapportage is als bijlage opgenomen (bijlage 3). Deze rapportage richt zich op twee punten: de te verwachten ontwikkeling van de aantallen meldingen en klachten en de hulpverlening aan slachtoffers. Voor cijfermateriaal over het aantal meldingen en klachten zij verwezen naar de Tussenrapportage. Daar wordt vanuit gegaan in de Eindrapportage.

Het doel dat met de Eindrapportage wordt nagestreefd is tweeledig: een "foto" maken van de stand van zaken en gedragen oplossingen bieden voor een aantal belangrijke knelpunten. Deze foto is wezenlijk om de knelpunten te voorzien van een context. Zonder die context is het de vraag of er effectieve oplossingen gevonden kunnen worden.

Voor de opdrachtgevers, de voorzitter van de BC en de voorzitter van de KNR, moeten de in de Eindrapportage geformuleerde adviezen handvatten zijn om de acties uit te kunnen zetten ten einde de beoogde erkenning, heling en genoegdoening op een adequate wijze te kunnen realiseren.

¹ De Commissie-Deetman heeft de volgende rapportages gepubliceerd: Onderzoeksadvies, 7 mei 2010; Eerste

Voor geïnteresseerde lezers, die niet tot de direct betrokkenen horen, biedt de Eindrapportage een actueel inzicht in de wijze waarop de aanpak van de erkenning, heling en genoegdoening plaatsvindt en welke ontwikkelingen gaande zijn. Met de noten worden verwijzingen geboden naar achterliggende documenten en andere achtergrondinformatie.

1.3. Opzet

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de gevolgde werkwijze en de betrokkenheid vanuit de relevante organisaties en instellingen. Hoofdstuk 3 biedt een beeld van het speelveld en de gang van zaken, zoals deze in de zomer van 2013 kon worden vastgesteld. In dit hoofdstuk komen al diverse knelpunten aan de orde. In hoofdstuk 4 wordt ingezoomd op mogelijke knelpunten, die te relateren zijn aan het stelsel aan regelingen en organisaties, dat is opgezet om slachtoffers te helpen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen systeemdilemma's, systeemproblemen en systeemfouten. Waar mogelijk gaan deze vergezeld door adviezen voor oplossingen. In hoofdstuk 5 wordt dieper ingegaan op twee bijzondere situaties m.b.t. de klachtenprocedure; de ongegrond verklaarde zaken en situaties waarbij een klaagschrift ontbreekt. Hoofdstuk 6 sluit de Eindrapportage af met conclusies, aanbevelingen en een agenda voor het Voorzittersoverleg.

In bijlage 1 is de lijst met gesprekspartners weergegeven. Bijlage 2 is een overzicht van de aanbevelingen en in bijlage 3 is de Tussenrapportage integraal opgenomen.

Hoofdstuk 2. Werkwijze

2.1. Aanpak

Ten behoeve van de 0-meting is een groot aantal gesprekken gevoerd met kerkelijke bestuurders en nauw-betrokkenen van bisdommen, congregaties en ordes, met slachtoffers bij monde van de voorzitter en secretaris van KLOKK², met de voorzitter en secretaris van de commissie-Deetman alsmede met de voorzitter en secretaris van de Stichting Beheer & Toezicht, het hoofd van het Meldpunt en de voorzitters en diverse medewerkers van de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening³. Bij veel van deze gesprekken is gebruik gemaakt van vooraf opgestelde vragen ten einde de situatie zo goed als mogelijk te kunnen doorgronden. Ook zijn beelden van anderen voorgelegd en, waar zinvol, getoetst.

Naast de gesprekken zijn ook vele schriftelijke stukken geraadpleegd⁴. Waar opportuun wordt hier naar verwezen. De gepresenteerde tabellen zijn gebaseerd op cijfermateriaal van met name het Meldpunt.

De voorliggende rapportage dient een geobjectiveerd beeld van de situatie op te leveren. Om dat te kunnen bereiken, was het noodzakelijk om te beschikken over zowel een feitelijk beeld van de situatie als zicht te hebben op de achterliggende overwegingen van betrokkenen en beweegredenen bij gemaakte keuzes. Door de beelden naast elkaar te leggen, werd het mogelijk verschillen in de benaderingen te onderkennen, te analyseren en de uitkomsten hiervan bespreekbaar te maken. Alle gesprekspartners voelden zich vrij om de eigen perceptie van de situatie te geven en de onderzoeker mee te nemen in achterliggende overwegingen en dilemma's. Ze stonden tevens open voor benaderingen en ervaringen van anderen.

In de tekst staan diverse intermezzo's. Zij hebben tot doel de bevindingen kleur te geven of specifieke situaties te schetsen. Ze zijn van ondersteunende waarde voor het betoog.

Intermezzo: 0-meting

Methodologisch is de term 0-meting lastig daar het doet vermoeden dat de aanpak nog moet starten terwijl dit niet het geval is. Het verschijnen van het rapport van de commissie-Deetman is zelf al een soort 0-meting. Bestuurlijk was er behoefte aan een eigen schouw van de situatie en daarmee aan een 0-meting voor het Voorzittersoverleg, ofwel de voorliggende rapportage. De 0-meting verschilt daarmee als instrument met de monitorrapportage van de heer Deetman. De 0-meting verschilt niet qua beoogde werking: het versterken van de uitvoering van het proces van heling, erkenning en genoegdoening.

2.2. Betrokkenheid

Van de kerkelijke bestuurders en verantwoordelijken in en voor de keten is alle medewerking verkregen. Er is door ieder zonder enige terughoudendheid gesproken. Ook konden lastige kwesties en persoonlijke dilemma's aan de orde komen of zijn deze door de gesprekspartners zelf ingebracht.

Met de twee opdrachtgevers, de voorzitter van de BC en de voorzitter van de KNR, de voorzitter van de Contactgroep en de voorzitter en secretaris van KLOKK is diverse keren gesproken om probleemsituaties te doorgronden. Eén overheersend beeld blijft na al die gesprekken achter: grote betrokkenheid van ieder om dit enorme vraagstuk zo goed als mogelijk ten behoeve van de slachtoffers op te willen lossen. Daarbij

² Stichting Koepel Landelijk Overleg Kerkelijk Kindermisbruik (KLOKK), opgericht in augustus 2011. De stichting stelt zich ten doel informatie, advies en hulp te bieden aan mannen/vrouwen met kerkelijk kindermisbruik ervaringen en het ondernemen van preventieve maatregelen om kerkelijk kindermisbruik te stoppen.

³ Zie bijlage 1 voor de lijst met de personen, waarmee is gesproken.

⁴ Rapporten als het Eindrapport van de Commissie archiefonderzoek handelen Openbaar Ministerie bij seksueel misbruik Rooms-Katholieke Kerk, verschenen op 11 september 2013, zijn in voorliggend rapport buiten beschouwing gelaten.

hebben de drie totaal verschillende “achterbannen” (BC, KNR en slachtoffers) invloed op het handelen. Die invloed laat zich niet vatten in één dimensie, hetgeen de complexiteit van het vraagstuk en de mogelijke oplossingsrichtingen vergroot.

De voorzitter van het Economencollege (de econoom van het Bisdom Rotterdam) en de secretaris van de KNR waren essentieel voor vele inhoudelijke en logistieke vraagstukken. Zonder hen was het onmogelijk om in dit complexe veld met verstand en effectief te kunnen bewegen.

Tot slot de slachtoffers: met hen is niet expliciet gesproken. Echter, door zicht te krijgen op casusposities tijdens de gesprekken, al dan niet onderbouwd met relevante documenten, kan een beeld worden verkregen van situaties van slachtoffers in relatie tot het functioneren van de keten. Het confronteren van dezelfde (type) casussen bij verschillende posities in en rond de keten, heeft zeer verhelderend gewerkt. Daarmee is inzichtelijk geworden waarom bepaalde uitkomsten mogelijk zijn. Maar ook hoe slachtoffers dat ervaren. En tevens; waar zitten aangrijpingspunten voor het versterken (of verbeteren) van de werkwijze.

Hoofdstuk 3. Eerste reflectie

3.1. Beeld van de setting

Bij de oriëntatie op de “setting” in de zomer van 2013 bleek een groot aantal organisaties, instellingen en personen een belangrijke rol te vervullen. Zonder goed zicht te hebben op deze actoren is het lastig relevante ontwikkelingen te volgen. Hoewel deze actoren voor de meeste lezers natuurlijk bekend zijn, is het uit oogpunt van volledigheid toch goed ze allen kort aan te stippen.

a. kerkelijke instellingen

Allereerst de kerkelijke instellingen met twee pijlers: 1. de bisdommen. Kardinaal Eijk is voorzitter van het overleg van bisschoppen, de Bisschoppenconferentie (BC). Vanuit de BC is de bisschop van Rotterdam voorzitter van de Contactgroep (zie onder e. overleggremia). 2. de congregaties en ordes van de religieuzen. De meeste congregaties en ordes maken deel uit van een groter geheel. De Conferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) is de koepelorganisatie van de 197 bij haar aangesloten congregaties en ordes (religieuze instituten)⁵ in Nederland. Er is een zeer beperkt aantal dat niet is aangesloten bij de KNR. Het bestuur coördineert de aanpak van seksueel misbruik (commissie-Deetman) m.b.t. de congregaties en ordes⁶.

Voor zowel de bisdommen als de congregaties en ordes geldt dat ze in principe zelfstandig opereren. De BC en de KNR kan ze slechts binden indien men het ermee eens is.

b. de meld-, klachten- en hulpverleningsketen

N.a.v. de commissie-Deetman heeft de commissie-Bandell⁷ de implementatie van de adviezen verder vormgegeven. Daarbij is de onafhankelijke stichting Beheer & Toezicht⁸ in het leven geroepen, met daaronder het Meldpunt Seksueel Misbruik RKK (Meldpunt). Vanuit de stichting zijn de onafhankelijke Klachtencommissie en Compensatiecommissie ingesteld. Tevens is het Platform Hulpverlening hierbij geplaatst als belangrijke schakel in het hulpverleningstraject (“excellente doorverwijzing”).

In de Tussenrapportage is ingegaan op de informatiepositie van het Meldpunt en mogelijkheden ter versterking van het Platform Hulpverlening. De term “keten” of “meld-, klachten- en hulpverleningsketen” komt voort uit het beeld dat opkomt wanneer de werkprocessen van deze vier onderdelen naast elkaar worden gelegd. Of deze “keten” ook als keten werkt, wordt in hoofdstuk 4 besproken.

c. de slachtoffers

In vergelijking met andere landen kent Nederland slachtoffergroepen, die ook bestuurlijk een rol vervullen. De belangrijkste is KLOKK, de Koepel Landelijke Overleg Kerkelijk Kindermisbruik. Hiermee krijgen slachtoffers en kerk een landelijk opererend aanspreekpunt van en door lotgenoten. KLOKK is op 17 augustus 2011 opgericht. Deze organisatie beschikt over een database met informatie van een groot aantal slachtoffers (rond 1.700 namen). Diverse slachtoffers houden KLOKK op de hoogte van de voortgang van de procedures en hun persoonlijk wel en wee. Ook wordt KLOKK regelmatig door slachtoffers om advies gevraagd.

Voor de goede orde dienen twee kanttekeningen te worden geplaatst bij de organisatie van de slachtoffers:

⁵ Wanneer wordt gesproken over congregaties en ordes, zijn impliciet de andere vormen van religieuze instituten als sociëteiten meegenomen. De hogere oversten van de religieuze instituten zijn lid van de KNR, niet de instituten zelf.

⁶ Er is gesproken met een 8-tal hogere oversten, al dan niet met bestuursleden, van congregaties en ordes. Het eerste dat opvalt is de hoge leeftijd van de gesprekspartners (behalve de secretaris van de KNR); rond 65 of ouder. De gemiddelde leeftijd van de congregaties ligt een stuk hoger. Bij de meeste congregaties zijn de laatste 25 jaar geen nieuwe broeders of zusters ingetreden. Jaarlijks zijn er ongeveer 40 belangstellenden om in te treden. 60 congregaties en ordes bieden die mogelijkheid.

⁷ Commissie-Bandell, Wielen verwisselen onder een rijdende trein, 23 juni 2011.

⁸ Statuten Stichting B&T, opgericht op 28 september 2011 te Utrecht. Zie www.meldpuntmisbruikrkk.nl.

1. Er zijn meerdere slachtoffergroepen. Daarbij gaat het met name om VPKK (Vrouwen Platform Kerkelijk Kindermisbruik) en Mea Culpa. Door verschillen in optiek en werkwijze vindt er in beperkte mate een gecoördineerd optreden van de slachtoffergroepen plaats. KLOKK werpt zich nadrukkelijk op als koepelorganisatie. Dat doet KLOKK door op bestuurlijk niveau te opereren alsmede open te staan voor alle slachtoffers en hen te adviseren en te ondersteunen.
2. bij verschillende congregaties en ordes zijn (tijdelijke) slachtoffergroepen opgericht. Meestal met de bedoeling een effectief overleg met de congregatie-leiding te kunnen voeren over de mogelijk te ondernemen stappen. Vaak betreft het mediation. Omdat er goede ervaringen zijn met het vormen van een stuurgroep met vertegenwoordigers van deze groep en de leiding van de congregatie, is deze aanpak al op meerdere plaatsen gehanteerd. Na de mediation hebben de stuurgroep en slachtoffergroep geen waarde meer. Er leeft bij dergelijke groepen nauwelijks de wens om buiten de reikwijdte van de congregatie en op landelijk niveau te acteren.

d. de heer drs. W.J. Deetman

Door deze oud-minister van O&W en oud-burgemeester van Den Haag te vragen de Onderzoekscommissie (Commissie onderzoek naar seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk 1945-2010) te leiden, die het seksueel misbruik in de RK Kerk over de periode 1945-2010 diepgaand heeft onderzocht en vervolgens de uitvoering te monitoren⁹, is hij een belangrijk persoon in dit dossier geworden. Hij heeft een hoog oplossend vermogen. Zowel door zijn kennis van het onderwerp en ervaringen met slachtoffers (en gezag bij slachtoffers) als door het effectief omgaan met het complexe bestuurlijke netwerk. De voormalig secretaris van de commissie ondersteunt hem hierbij.

e. overleggrems

Er zijn twee belangrijke overleggen, waar de kerk en de slachtoffers met elkaar spreken; het Voorzittersoverleg en de Contactgroep. Het Voorzittersoverleg betreft een overleg tussen de voorzitter van de Bisschoppenconferentie, de kardinaal, de voorzitter van de KNR en de voorzitter van KLOKK. Dit overleg richt zich op structuur- en organisatievraagstukken m.b.t. de aanpak van de adviezen van de commissie-Deetman in brede zin. Voor het bespreken en oplossen van problemen met zaken, die in de reguliere klachtenbehandeling zijn vastgelopen, is de Contactgroep o.l.v. de bisschop van Rotterdam ingesteld. In deze Contactgroep zitten vertegenwoordigers uit de bisdommen en de KNR. Indien de Contactgroep tegen structurele vraagstukken aanloopt, worden ze aan het Voorzittersoverleg voorgelegd.

advies 1: zorg voor duidelijke agendavorming en een vaste frequentie voor beide overleggen. Uitgangspunt moet voor alle partijen het oplossend vermogen van het overleg zijn. Bevestig dit, maak hierover procesafspraken en houd een actiepuntenlijst en een overzicht van de resultaten ("successen") bij.

3.2. Hoofdpijnen van bevindingen

Op basis van gesprekken met betrokkenen en de resultaten die tot nu toe zijn behaald, ontstaat op hoofdpijnen het volgende beeld:

a. impact op slachtoffers

De impact van het seksueel misbruik bij de slachtoffers is enorm. Inzage in een aantal zaken en ervaringen in de keten bevestigen het grote belang van het adequaat omgaan met deze traumatische ervaring. Juist omdat het zo lang geleden heeft plaatsgevonden (jaren '50 en '60) en men nu op leeftijd is, betekent het vaak een tweede traumatische ervaring om binnen de familie en bij anderen bekend te maken dat men

⁹ De kerk (BC en KNR) heeft drs. W.J. Deetman gevraagd de Onderzoekscommissie te leiden, de Tweede Kamer, slachtoffers en organisaties van lotgenoten hebben hem gevraagd te rapporteren over de uitvoering van de aanbevelingen van de Onderzoekscommissie (Eerste monitorrapportage, 28 september 2012, p. 4).

slachtoffer van seksueel misbruik is geweest. Vaak heeft men dit voor zich gehouden. Of geworsteld met het feit dat men toentertijd niet werd geloofd, ook niet door de eigen familie. De rapporten en rapportages van (de commissie-)Deetman laten op dit punt een indringend beeld achter.

Gezien de emotionele belasting van het nu bekend maken plus het oprakelen van het verleden, is het belangrijk dat erkenning, hulpverlening en genoegdoening -waar mogelijk en gewenst- zonder terughoudendheid plaatsvinden. Dit wordt onderstreept door de kerkelijke bestuurders (bisschoppen en hogere oversten van congregaties en ordes.). Zij voelen zich betrokken bij en verantwoordelijk voor een goede bejegening van de slachtoffers¹⁰. Daarbij moet worden aangetekend dat dit het beeld is van medio 2013. Een aantal van de bestuurders geeft toe dat voor sommigen in 2010 ontkenning de eerste reflex was.

Ook laat het proces om tot financiële genoegdoening te komen door de juridificering sporen bij slachtoffers achter. Anderen willen bewust het verleden laten rusten; men kiest er juist voor om dit aspect van het verleden niet op te rakelen. De perceptie van de sociale, psychische en fysieke belasting is voor hen te groot. De klachtenprocedure en/of de financiële genoegdoening zijn geen of onvoldoende aanleiding om hiervan af te wijken.

Intermezzo: eerste keer

Zodra een slachtoffer zich meldt bij het Meldpunt, wordt deze direct doorverbonden met een psychologe¹¹. Regelmatig krijgt ze te horen dat zij de eerste is aan wie men vertelt dat men in het verleden slachtoffer is geweest van seksueel misbruik binnen een kerkelijke instelling. Sommige melders willen het daarbij laten, omdat de emotionele belasting te groot wordt of om de bestaande (thuis en/of werk)situatie niet te verstoren met deze informatie.

De behandeling van de klacht bij de Klachtencommissie is in de loop van de tijd geëvolueerd. Er wordt nu veel tijd besteed aan het luisteren naar het slachtoffer. Hij/zij¹² dient zich gehoord te voelen. Dat heeft consequenties voor de verdeling van de aandacht: 90% van de tijd gaat naar de klager en 10% van de tijd naar de aangeklaagde en de betreffende kerkelijke instelling. De overweging van de commissie is dat hiermee aan het proces van erkenning veel waarde wordt toegekend. De ervaring leert dat slachtoffers dit erg belangrijk vinden: men wordt serieus genomen en men kan het verhaal doen.

Voor de aangeklaagden en congregaties is er beperkte tijd. Als men naar deze zittingen gaat en verwacht dat er diepgaand aan waarheidsvinding wordt gedaan, dan zal men teleurgesteld worden. Centraal staat het slachtoffer en de vraag hoe aannemelijk de ingediende klacht is, niet de aangeklaagde en/of kerkelijke instelling.

b. prestatie van niveau: in korte tijd een keten opgezet

De analyse van de commissie-Deetman over de aard en omvang van het misbruik was duidelijk: er dienden forse stappen te worden gezet. De adviezen in het (eerste) rapport en de tussenrapportages waren concreet over de beoogde organisatie van de hulp en genoegdoening¹³. De Bisschoppenconferentie en de KNR hebben de adviezen integraal overgenomen.

¹⁰ Ter illustratie: het voormalige internaat Maria ter Engelen te Bleijerheide: dit internaat werd in 1979 gesloten en de Duitse congregatie verliet in 2005 Nederland. Deze voorheen bij de KNR aangesloten congregatie kent een behoorlijk aantal slachtoffers. De vraag was, wie is hier nu voor verantwoordelijk? Dus wie gaat de kosten van de genoegdoening aan de slachtoffers betalen? Om een impasse te voorkomen hebben KNR en BC hiervoor een coulancefonds ingesteld (zie nieuwsbericht van de KNR/BC op 7 februari 2013).

¹¹ Deze heeft ervaring met getraumatiseerde mensen en is verbonden aan het Platform Hulpverlening. Ze is in hetzelfde pand werkzaam als het Meldpunt.

¹² Daar waar "hij" staat, dient ook "zij" te worden gelezen. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen mannelijke en vrouwelijke slachtoffers.

¹³ Commissie-Deetman, Eerste tussenadvies Naar Hulp, genoegdoening, openbaarheid en transparantie, 9 december 2010; Tweede tussenadvies Hulp aan en recht voor slachtoffers, 8 november 2011; Tussenrapportage, 28 februari 2011; Eindrapport (deel 1) + Achtergrondstudies (deel 2), 29 november 2011.

In relatief korte tijd is vervolgens een gedegen¹⁴ organisatie opgezet om meldingen te ontvangen, klachten te behandelen, compensatie te verstrekken en hulp aan te bieden. De Stichting Beheer & Toezicht vervulde hierbij een belangrijke rol. Om de behandeling van de klachten en de aanvragen voor compensatie zorgvuldig te laten plaatsvinden, zijn juridisch getinte procedures opgesteld en zijn de Klachtencommissie en Compensatiecommissie uitgerust met deskundigen van een hoog niveau. De kwaliteit van de commissies mocht geen moment ter discussie komen staan. De adviezen van de commissie-Bandell¹⁵ en de commissie-Lindenbergh¹⁶ waren hierbij richtinggevend.

Ofschoon in hoofdstuk 4 een aantal kanttekeningen bij het functioneren van de keten zal worden geplaatst, met name ten aanzien van het Platform Hulpverlening¹⁷, blijft het niettemin een prestatie van formaat wat er in korte tijd is opgezet¹⁸. De monitorrapportage(s) van drs. W.J. Deetman¹⁹ helpen daarbij. Met deze 0-meting worden aanvullende adviezen gegeven.

Intermezzo: kwaliteit en rechtspraak

Sinds enige jaren staat de kwaliteit centraal binnen de rechtspraak. Niet dat dit een probleem zou zijn, maar als bewustwording voor het bestuur in de nieuwe bestuursstructuur van de gerechten (vanaf 2001). In de Klachtencommissie zitten vele rechters. Het is dan ook niet vreemd te signaleren dat de voorzitter (oud-president van een gerechtshof) een kwaliteitsoverleg in het leven heeft geroepen. Maandelijks komen de (vice)voorzitters bij elkaar en bespreken ze de bijzondere gevallen. Zo bevestigen ze een eenheid in de werkwijze en uitspraken plus wordt gewerkt aan verbeteringen. Ofwel kwaliteitsborging.

Vanuit diverse congregaties is opgemerkt dat de opstelling van de ruimte waar de klachten worden behandeld sterk lijkt op de inrichting van een zittingszaal. Beide partijen kunnen elkaar beperkt aankijken en spreken eigenlijk met en via de voorzitter/commissie. Eén van de hogere oversten gaf aan altijd bewust aan de zijkant van de tafel te gaan zitten om het slachtoffer in de ogen te kunnen zien. Voor het gevoel van erkenning en heling is dat -voor hem- essentieel.

Vanuit KLOKK wordt dat onderschreven. Daarnaast wordt geconstateerd dat met name vanuit het Meldpunt weinig empathische brieven naar de slachtoffers worden gestuurd.

advies 2: overweeg of een andere indeling van de ruimte van de Klachtencommissie tot een beter resultaat zou kunnen leiden.

advies 3: bespreek in de Contactgroep met KLOKK welke (gestandaardiseerde) brieven bij de slachtoffers averechts zullen uitpakken door de toonzetting. Pas deze brieven aan.

c. veranderende rol van KLOKK

De kern van KLOKK bestaat uit twee vrijwilligers met onder ander de ervaring als bestuurder. Hierdoor begrijpen zij hoe bestuurlijke processen plaatsvinden en op welke wijze zij deze kunnen beïnvloeden. Tevens is het gestructureerd verwerken van informatie geen probleem. Tijdens de hoorzitting in de

¹⁴ Deze kwalificatie is gegeven in het licht van de gevraagde adviezen, de opgezette regelingen en de kwaliteit van de "uitvoering". Voor de in Duitsland gehanteerde werkwijze om met één (bescheiden) bedrag alle slachtoffers tegemoet te komen, hebben BC en KNR bewust niet voor gekozen. De BC en KNR hebben met de commissie-Deetman de lat voor de uitvoering hoog gelegd. Dat er toch een systeemfout zou ontstaan, was niet voorzien.

¹⁵ Commissie-Bandell, Wielen verwisselen onder een rijdende trein, 23 juni 2011.

¹⁶ Commissie-Lindenbergh, Compensatie na seksueel misbruik van minderjarigen, 20 juni 2011.

¹⁷ KLOKK was het fundamenteel oneens met de voorgestelde opzet van het Platform en keerde zich daarom tegen het advies van de commissie-Bandell. Met de adviezen 16a, b, c en d wordt beoogd rekening te houden met deze kritiek en een antwoord te geven op de minder dan verwachte hulpvraag bij het Platform, terwijl de behoefte aan hulpverlening niet minder lijkt te zijn.

¹⁸ De kerk draagt alle kosten, van zowel de commissie-Deetman als de huidige organisatie van de keten en de compensatiebedragen aan de slachtoffers. De organisatiekosten worden volgens een bepaalde verdeelsleutel door de bisdommen en congregaties/ordes betaald. De compensatiebedragen worden door de betreffende kerkelijke instelling betaald.

¹⁹ Drs. W.J. Deetman, Eerste monitorrapportage, 28 september 2012. De tweede monitorrapportage wordt begin 2014 verwacht.

Tweede Kamer op 28 maart 2013 over de voortgang van de uitvoering van de adviezen van de commissie-Deetman, bleken de belevingen van kerkelijke bestuurders en KLOKK ver uit elkaar te liggen. De Kamer schrikt hier van. Vooral de lange doorlooptijd als de juridisering baarde zorgen. Dat leidt tot het aannemen van een tweetal moties²⁰.

Door het intensiveren van het overleg valt vanaf het voorjaar 2013 een cruciale verandering in de rol van KLOKK te signaleren: de belangengroep-houding verandert in een meer bestuurlijke, coöperatieve houding. Dit heeft ertoe geleid dat op 15 mei 2013 tijdens een overleg het Voorzittersoverleg tussen de voorzitter van de Bisschoppenconferentie, de kardinaal, de voorzitter van de KNR en de voorzitter van KLOKK is ingesteld. Een signaal van vertrouwen in en hoop op een goede samenwerking tussen de kerk en slachtoffers. Voor KLOKK is het kunnen aanschuiven aan deze "bestuurderstafel" belangrijk om direct zaken bespreekbaar te kunnen maken. Voor de kerk is het eveneens belangrijk dat KLOKK aanschuift: men wil en kan elkaar begrijpen en een gezamenlijk actieprogramma (Agenda voor de toekomst) opstellen en hier elkaar aan houden. Het vraagt over en weer om het definiëren van spelregels en deze respecteren.

Door een effectieve netwerkbenadering en een uitgebreid informatiesysteem (cliëntvolgsysteem) met informatie van slachtoffers beschikt KLOKK over een belangrijke informatiepositie. Tijdens de inbreng in de Tweede Kamer op 28 maart 2013 komt dat duidelijk naar voren: KLOKK spreekt over een "rafellijst" met ruim 20 rafels. Dat zijn ernstige fouten en problemen in de hulpverlening aan en genoegdoening van slachtoffers. Deze zaken worden dus besproken in de Contactgroep. Het is jammer dat tot op heden er nog geen volledige transparantie is over de actuele rafels en de rafellijst. Dit heeft tot gevolg dat de bisdommen resp. de KNR zich niet in de volle breedte op alle lastige zaken kunnen werpen. Bij hen is alleen de lijst uit maart bekend.

advies 4: stel z.s.m. een secretarissen-overleg in waarbij de secretarissen²¹ van Contactgroep met de secretaris van KLOKK periodiek de volledige rafellijst doornemen en rapporteren in de Contactgroep. Zo kan worden geborgd dat ieder op de hoogte is van welke rafels er zijn en wat hiermee is/wordt gedaan. De Contactgroep kan vervolgens bespreken wat met de "moeilijke gevallen" zou moeten worden gedaan. Systeemvragen kunnen worden doorgeleid naar het Voorzittersoverleg.

Met dit advies wordt beoogd te voorkomen dat de rafellijst en informatiepositie van KLOKK -onbewust- als machtsinstrument²² gaat functioneren of als zodanig kan worden gezien. Daar zijn KLOKK, de kerk en zeker de slachtoffers niet mee geholpen.

d. twee wegen

Naast de reguliere weg van melden en een klacht indienen, is het mediationtraject van Klijn & Goosen bij een aantal congregaties en ordes geïntroduceerd. Nog voordat het reguliere traject was opgezet, was er bij de Jongens van Don Rua en de Congregatie van de Salesianen dringend behoefte aan een werkwijze om met de slachtoffers tot een vergelijk te komen. Op basis van persoonlijke ervaringen met mediation (civiele rechtspraak) is een variant ontwikkeld. Deze variant kent drie fasen: het inventarisatiegesprek, de herstelbemiddeling met een vaststellingsovereenkomst als resultaat en het compensatievoorstel²³. In feite een combinatie van mediation en arbitrage. Om rolconflicten te voorkomen, worden deze activiteiten door meerdere (3) personen uitgevoerd. Twee personen coördineren het traject, een mediator en een

²⁰ Tweede Kamer (indiener: Van der Steur), 33400-VI nr. 96 (afwikkeling klachten) en nr. 97 (zwijgcultuur). Beide moties zijn op 16 april 2013 met algemene stemmen aangenomen.

²¹ Gedoeld wordt op de twee secretarissen van de Contactgroep.

²² Scharpf wijst op het belang van informatie als machtsbasis in verhoudingen. Scharpf, F.W., "Interorganizational Policy Studies: Issues, Concepts and Perspectives" In: K. Hanf & F.W. Scharpf, Interorganizational policymaking: Limits to coordination and control, 1978.

²³ Zie voor de verdere uitwerking van deze aanpak: Compensatieregeling Drieluik Herstelbemiddeling, 31 augustus 2012. Ook in dit compensatievoorstel speelt het causale verband tussen het misbruik en de compensatie een rol.

arbiter/advocaat. De compensatieregeling is gebaseerd op categorie-indeling en bedragen van de commissie-Lindenbergh²⁴.

Ondertussen hebben rond de 120 slachtoffers dit traject gevolgd (zie Tussenrapportage). Diverse congregaties en ordes bieden beide trajecten aan om de slachtoffers zo goed mogelijk te faciliteren. Een kanttekening moet bij dit mediation-traject worden geplaatst: van echte hulpverlening kan nauwelijks sprake zijn. De erkenning en de financiële genoegdoening staan voorop. Daar dit traject buiten de reguliere aanpak wordt aangeboden, blijft het Platform Hulpverlening buiten beeld. Dat is niet handig, daar ook KLOKK signaleert dat de behoefte aan hulpverlening opkomt.

advies 5: blijf de twee trajecten aanbieden. Zorg wel voor één registratie en zorg dat de weg naar het Platform Hulpverlening goed bekend is. Ook voor en tijdens de behandeling van de klacht.

Een ander punt dat opvalt, is de finale kwijting. Het mediationtraject wordt afgesloten met een vaststellingsovereenkomst en een compensatievoorstel met een finale kwijting-bepaling. Dat ontbreekt bij het reguliere traject. Het voordeel van deze afspraak is dat er ook feitelijk een traject wordt afgesloten. Zou dat nog mogelijk kunnen zijn in nog te starten zaken in de reguliere klachtenprocedure?²⁵

Intermezzo: een “derde weg”?

KLOKK heeft in 2011 een blauwdruk²⁶ voor een Netwerk Herstel opgesteld. Voor de zomer van 2013 zijn in het verlengde van dit plan gezamenlijke gedachten bij KLOKK en de Stichting Beheer & Toezicht opgekomen²⁷ om samen te werken met Slachtofferhulp Nederland als een meldpunt en verwijzinstelling naar hulpverlening. Daarmee zou -t.o.v. de klachtenprocedure en het bestaande mediationtraject- een “derde weg” worden geopend.

Het is stellig de vraag welke meerwaarde deze optie heeft. Zeker wanneer er nu veel energie wordt gestoken in het optimaliseren van de huidige twee wegen. Voor de slachtoffers ontstaat er het openen van een “derde weg” een curieuze situatie: als ze al in het klachten-, compensatie- of mediationtraject bevinden, zal de vraag opkomen, “zit ik hier wel goed?”. Dat levert voor slachtoffers waarschijnlijk onnodig meer onzekerheid en onrust op.

Vanuit de Stichting Beheer & Toezicht²⁸ wordt gewerkt aan een mediationloket als aanvulling op de klachtenprocedure. Het is het voornemen dit loket in oktober 2013 te openen. Hiermee wordt het voor slachtoffers mogelijk om gedurende het gehele traject eenmalig gebruik te maken van mediation. Tevens wordt groepsmediation mogelijk gemaakt. Deze werkwijze sluit aan op de huidige Klachtenregeling en wijkt af van de hierboven beschreven “derde weg”.

Als deze voorziening operationeel wordt, ligt er bij het Meldpunt e.a. een belangrijke taak om slachtoffers adequaat voor te lichten over welke route voor het slachtoffer verstandig kan zijn (“menukaart”). Dit vraagt onder meer van het Meldpunt een proactieve houding.

Om het overzichtelijk en voorspelbaar te houden voor de slachtoffers wat er gaat gebeuren indien men kenbaar maakt slachtoffer te zijn van seksueel misbruik in het verleden, is het essentieel om de gegroeide situatie van twee wegen, klachtenprocedure en mediation, niet plots fors te veranderen. Onzekerheid en onrust is niet goed voor de slachtoffers en niet goed voor de geloofbaarheid van de reeds aangeboden voorzieningen. Vandaar dat wordt geadviseerd voorzichtig te zijn om op dit moment, nu het merendeel van de gemelde klagers zijn of worden geholpen, nieuwe voorzieningen te openen. Zeker als het

²⁴ Commissie-Lindenbergh, Compensatie na seksueel misbruik van minderjarigen, 20 juni 2011.

²⁵ Omdat niet kan worden overzien welke juridische consequenties dit kan hebben in het licht van de vele reeds afgesloten trajecten, is er geen advies geformuleerd.

²⁶ Zie website van KLOKK; www.KLOKK.nl (25 september 2011).

²⁷ Een convenant is door de betrokken instellingen in voorbereiding (concept-tekst van 23 augustus 2013)

²⁸ Zie concept-Regeling Mediation bij seksueel misbruik in de RK Kerk (op 4 oktober 2013 inzage in gekregen).

onvoorspelbaar is waar een nieuwe voorziening, de “derde weg”, toe zal leiden. Het lijkt verstandiger om de huidige voorzieningen te optimaliseren dan iets nieuws te beginnen. Het mediationloket lijkt dit probleem niet hebben.

advies 6: houd vast aan de bestaande twee wegen voor de erkenning, heling en genoegdoening van de slachtoffers. Wees voorzichtig met een “derde weg”.

Beide wegen zijn emotioneel belastend. De klachtenprocedure en de mediation blijken -met de nadruk op erkenning en de heling- toch een essentiële functie te kunnen vervullen in het “een plaats geven” van het trauma van seksueel misbruik op jonge leeftijd.

De meeste slachtoffers zijn op leeftijd. Voor een aantal slachtoffers betekent dit wel dat er niet alleen tijdig moet worden gestart met de procedure, de procedure dient ook voortvarend te worden aangepakt. Hun fysieke en/of psychische gesteldheid is te zwak om jarenlange procedures aan te kunnen. Het Meldpunt kan hier -met het beschikbare volgsysteem- een belangrijke signalerende taak naar de andere schakels van de keten toe te vervullen²⁹.

advies 7: zorg dat procedures van slachtoffers met een zwakke fysieke en/of psychische gesteldheid met voorrang en voortvarend worden behandeld.

²⁹ T.a.v. de mediation bij de congregaties en ordes wordt uitgegaan van de beoogde situatie van één basisregistratie (Tussenrapportage, suggestie 1) zodat het Meldpunt zicht heeft op alle lopende zaken. Een belangrijk onderwerp voor het werkoverleg van de keten (advies 24). Tot dat moment ligt de taak bij de congregaties en ordes om de tijdigheid in de gaten te houden. Mocht KLOKK problemen signaleren dan kan dit in het secretarissenoverleg (advies 4) van de Contactgroep worden gemeld.

Hoofdstuk 4. Dilemma's, problemen en fouten

4.1. Geobjectiveerde indeling

Bij de formulering van de opdracht stond de vraag centraal of er systeemfouten zijn die een adequate uitwerking van de adviezen van de commissie-Deetman in de weg staan. Gezien de complexiteit van de situatie is dit een verre van eenvoudig te beantwoorden vraag. Vooral omdat deze vraag vanuit diverse invalshoeken verschillend kan worden beantwoord.

Om alle pijnpunten kortweg systeemfouten te noemen is niet effectief. Elke nuance verdwijnt. Tevens blijken die nuances nadrukkelijk wel aanwezig te zijn. Tevens heeft de term systeemfout een nogal absolute lading, terwijl de werkelijkheid niet altijd absoluut is. We moeten een aanpak vinden om scherp te krijgen of de punten van kritiek en "rafels" ook systeemfouten zijn. Dit is nadrukkelijk geen semantische exercitie. Immers, systeemfouten zijn een ernstig punt daar er bij de opzet verkeerde keuzen kunnen zijn gemaakt waarbij het de vraag is of die (nu) niet gerepareerd zouden moeten worden.

Voor het kunnen opstellen van een geobjectiveerd beeld is het essentieel onderscheid te maken tussen drie begrippen: systeemdilemma's, systeem-problemen en systeemfouten. Deze begrippen kunnen als volgt worden omschreven:

- A. systeemdilemma's – dit zijn dilemma's, die horen bij de inrichting van het systeem. De dilemma's zijn te relateren aan de kenmerken van het systeem. Of de dilemma's leiden tot fouten, is op voorhand niet te zeggen.
- B. systeemproblemen – dit zijn problemen, die voortkomen uit de keuze van de inrichting van het systeem. Belangrijk is te onderkennen dat ze in principe oplosbaar zijn door adequaat in te spelen op de ergernissen.
- C. systeemfouten – dit zijn fouten in het systeem, die structureel kunnen leiden tot (dezelfde) verkeerde oplossingen, discussies en "ongelukken" in de aanpak van de heling en hulp bij slachtoffers van seksueel misbruik.

		structureel	
		<i>nee</i>	<i>ja</i>
oplosbaar	<i>ja</i>	A. <i>systeemproblemen</i>	B. <i>systeemdilemma's</i>
	<i>nee</i>		C. <i>systeemfouten</i>

Uit het schema blijkt wel de impact van de term systeemfout: het is het meest ernstige soort vraagstukken. Bij de systeemproblemen is het van belang te bezien hoe ze opgelost kunnen worden of ze hanteerbaar gemaakt kunnen worden. Dit laatste is ook de benadering voor de systeemdilemma's. In de volgende paragrafen wordt hierop nader ingegaan, belicht vanuit de situatie van zomer 2013.

4.2. Systeemdilemma's

Er zijn diverse systeemdilemma's te onderkennen. Ik signaleer een zevental dominante systeemdilemma's:

1. organisatie van de kerk - de impact van het vraagstuk van het seksueel misbruik in het verleden binnen de muren van de kerk is zo groot, dat dit hoge eisen stelt aan het organiserend vermogen van de kerk. De maatschappelijke en politieke uitwerking was en is groot. Door de continue media-aandacht is het essentieel om effectief en efficiënt op te treden en te zorgen voor een herkenbare en zo veel mogelijk uniforme aanpak. De zelfstandige positie van bisdommen, congregaties en ordes maakt dit verre van eenvoudig. Dit is een kenmerk van de huidige organisatie van de kerk; dat niet zal veranderen. Goede overlegstructuren zijn dan wezenlijk evenals de regierol van een aantal personen.

Uit de gesprekken blijkt het overleg tussen de voorzitters van de Bisschoppenconferentie en de KNR vruchtbaar te zijn. Dit overleg vervult voor onderhavig vraagstuk de brug tussen de beide pijlers van de kerk. Daarnaast is de bisschop van Rotterdam de voorzitter van de Contactgroep, het gremium dat problemen met de behandeling van individuele zaken bespreekt. De Contactgroep heeft daartoe overleg met slachtoffergroepen. Tot slot vervullen de econoom van het bisdom Rotterdam, tevens voorzitter van het overleg van economen van de zeven bisdommen, en de secretaris van de KNR een ondersteunende en regisserende rol binnen en tussen beide pijlers.

In concreto vervullen 5 personen de regie binnen de organisatie van de kerk en tussen de kerk en de relevante "spelers" buiten de kerk. Daarvan zijn 2 personen belast met de dagelijkse regie (naast hun reguliere werk). De kerk is hierdoor kwetsbaar. Omgekeerd kan een kleine groep ook zeer krachtig zijn. In de praktijk blijkt deze omvang goed uit te pakken, al is de belasting fors³⁰. De voorzitters voelen de druk vanuit de Bisschoppenconferentie resp. het bestuur van de KNR, de anderen vooral de druk vanuit de slachtofferorganisaties.

advies 8: reflecteer op de kwetsbaarheid van de organisatie van de kerk op dit dossier (vanuit met name het vereiste oplossend en organiserend vermogen).

2. organisatie van de slachtoffers - zoals in hoofdstuk 3 reeds is beschreven, zijn er slachtoffergroepen in Nederland. De koepelorganisatie KLOKK speelt een belangrijke rol. Door de gekozen vorm, een stichting, kent het geen leden of formele relaties met andere slachtoffergroepen. Niettemin, de koepelaanpak en de brede informatiepositie over en van slachtoffers, maakt dat KLOKK als serieuze speler wordt gezien. Dilemma is de "vrijwillige" persoonlijke inzet en betrokkenheid in relatie tot de (gevoelde) verantwoordelijkheid om de slachtoffers bestuurlijk te vertegenwoordigen en -waar mogelijk- persoonlijk te ondersteunen. Zonder deze betrokkenheid en gedrevenheid zou KLOKK niet deze positie hebben kunnen verkrijgen en resultaten kunnen behalen.

VWS wil KLOKK een subsidie verstrekken om de professionalisering als koepelorganisatie voor seksueel misbruik te versterken.

advies 9: stimuleer, indien mogelijk, een verdere ontwikkeling van KLOKK als professionele koepelorganisatie.

3. periode van melden en klacht indienen – bij het opstellen van de klachtenprocedure is geen einddatum vastgelegd voor het indienen van klachten. Dit in tegenstelling tot andere landen. In de Tussenrapportage³¹ is betoogd dat het ook voor het seksueel misbruik binnen de kerk verstandig is om vooralsnog te beslissen een einddatum te bepalen. De twijfel bij slachtoffers, die zich eigenlijk niet willen melden en een klacht in te dienen, kan een steeds grotere emotionele last opleveren. Dat kan niet de bedoeling zijn van het openhouden van de regeling. Het tijdig aankondigen van een einddatum geeft duidelijkheid en zekerheid. Daarmee kan dit dilemma worden opgelost. Overigens zou deze eindtermijn

³⁰ Uitval door ziekte of een lang verblijf in het buitenland zou merkbaar zijn.

³¹ Zie suggestie 6 uit de Tussenrapportage.

voor alle procedures m.b.t. seksueel misbruik uit het verleden moeten gelden; zowel voor de klachtenregeling als voor de mediation (incl. een mogelijk mediationaanbod door B&T)³².

Ter ondersteuning: het Kabinet heeft in de twee regelingen n.a.v. het rapport van de commissie-Samson ook een einddatum gepubliceerd³³. In beide regelingen heeft het Kabinet gemeend ook een einddatum te moeten opnemen³⁴. Slachtoffers krijgen ruim 2 jaar de tijd om zich te melden. Vanuit de Tweede Kamer zijn geen initiatieven genomen om deze termijn op te rekken. De klachtenprocedure voor het seksueel misbruik in de RK Kerk is op 1 november 2011 in werking getreden. Op 1 november 2013 is de regeling dus 2 jaar opengesteld. Het gaan bepalen van een einddatum voor het indienen van een klacht of het aanbieden van mediation sluit aan bij de benadering van het Kabinet.

advies 10: bepaal z.s.m. een einddatum voor zowel het indienen van klachten als het aanbieden van mediation voor seksueel misbruik in het verleden en communiceer dit tijdig en transparant.

4. aannemelijkheid – in de klachtenprocedure is bewust afgezien van verjaring en (straf)rechtelijk bewijs. Centraal staat de aannemelijkheid: is het aannemelijk dat de klager ook slachtoffer is geweest van seksueel misbruik in de RK Kerk. Om dat aannemelijk te kunnen maken, is het noodzakelijk zicht te krijgen op de feiten en omstandigheden. Dus wat, door wie, wanneer en waar. Dus zijn er te toetsen feiten en omstandigheden, die de aannemelijkheid bevestigen. De aannemelijkheid kan leiden tot het gegrondverklaren van de klacht. Op basis van deze gegrondverklaring kan een verzoek tot compensatie worden gedaan.

Voor de aangeklaagden wordt de gegrondverklaring ervaren als het schuldig zijn, ook al is er geen “wettig en overtuigend” (straf)rechterlijk bewijs aanwezig³⁵.

Omdat het slachtofferschap voorop staat en niet het daderschap, kunnen aangeklaagden zich ongelukkig voelen bij deze werkwijze. Zeker wanneer zij er zelf van zijn overtuigd ten onrechte te zijn aangeklaagd³⁶. Het dilemma wordt gevormd door de verlaging van de bewijslast met de gevoelde effecten van de reguliere veroordeling. Dit is een bewuste keuze geweest om de emotionele belasting van de slachtoffers niet nog groter te maken³⁷.

Uit de gesprekken met kerkelijke leidinggevenden komt een zeer sterk gevoel van rechtvaardigheid naar voren: wat in het verleden is gebeurd is afschuwelijk en verwerpelijk. De eerste zorg gaat uit naar de slachtoffers. Waar ook maar enig steunbewijs kan worden geleverd, dan wordt dat ook geleverd. Maar als leidinggevende ben je er ook voor je mede-priesters, medebroeders en medezusters. Zeker wanneer deze ten onrechte worden aangeklaagd. Dan dien je voor ze te gaan staan. Dat dit tot nare situaties kan leiden, komt in hoofdstuk 5 aan de orde (misbruikt en ongegrond). In dit hoofdstuk worden ook adviezen ter zake gegeven.

³² Dit advies gaat verder dan suggestie 6 in de Tussenrapportage. In de Tussenrapportage wordt de aandacht gericht op sec de Klachtenregeling.

³³ Ministerie van Veiligheid en Justitie, Informatieblad Financiële regelingen slachtoffers seksueel misbruik, juli 2013; met bijbehorende regelingen: 1. Statuut voor de buitengerechtelijke afhandeling van civiele vorderingen tot schadevergoeding in verband met seksueel misbruik van minderjarigen in instellingen en pleeggezinnen; 2. Tijdelijke regeling uitkeringen seksueel misbruik minderjarigen in instellingen en pleeggezinnen, 11 juli 2013.

³⁴ Ministerie van Veiligheid en Justitie, Informatieblad Financiële regelingen slachtoffers seksueel misbruik, juli 2013; met bijbehorende regelingen: 1. Statuut voor de buitengerechtelijke afhandeling van civiele vorderingen tot schadevergoeding in verband met seksueel misbruik van minderjarigen in instellingen en pleeggezinnen; 2. Tijdelijke regeling uitkeringen seksueel misbruik minderjarigen in instellingen en pleeggezinnen, 11 juli 2013.

³⁵ Er is wel voldoende ondersteunend materiaal aanwezig om de aannemelijkheid te staven.

³⁶ Indien de Bisschop besluit om het advies van de Klachtencommissie over te nemen, en daarmee impliciet de overwegingen, kan de aangeklaagde conform het universele kerkelijk recht hiërarchisch beroep aantekenen in Rome.

³⁷ In het eerste rapport van de commissie-Deetman komen diverse voorbeelden aan de orde waarbij (jonge) slachtoffers niet werden geloofd. De jonge leeftijd bij het misbruik kan van invloed zijn op het scherp kunnen herinneren van feiten en omstandigheden.

5. omgaan met overleden aangeklaagden (“dode daders”) – in het verlengde van het vorige dilemma is de mogelijkheid dat er een klacht wordt ingediend, terwijl de aangeklaagde reeds is overleden³⁸. Deze kan zich niet meer verweren tegen de aanklacht. Omdat het misbruik zo lang geleden heeft plaatsgevonden, is er veelal ook weinig schriftelijke en mondelinge informatie voorhanden om te komen tot een absoluut oordeel over het al dan niet schuldig te hebben gemaakt aan seksueel misbruik³⁹.

Noch volgens het civiele recht noch volgens het kerkelijke recht kan een aanklacht worden ingediend tegen een overleden dader. Daar het slachtoffer centraal dient te staan in de aanpak van het misbruik, is dit dilemma door de kerkelijke leiding in Nederland als één van de lastige punten in de procedure geaccepteerd.

6. veiligheid; slachtoffer en lid van de kerkgemeenschap – diverse slachtoffers merken dat het indienen van een klacht tegen een kerkelijke instelling -als gevolg van seksueel misbruik in het verleden- door de (kerk)gemeenschap niet wordt gewaardeerd. In plaats van mededogen wordt de klager gezien als een bevestiger van de “zwarte bladzijde” van het seksueel misbruik binnen de kerk. En dat terwijl de slachtoffers geen schuld hebben aan het misbruik.

De klacht tegen het misbruik van vroeger lijkt daarmee te verworden tot een klacht tegen de kerk nu. In kleine gemeenschappen, waar de kerk(elijke instelling) een belangrijke rol speelt, of waar familieleden binnen of buiten de kerk een rol vervullen, kan het indienen van een klacht ernstige negatieve repercussies hebben. Het slachtofferschap wordt daarmee nog eens verder belast. Dit gevoel van onveiligheid krijgt daarmee een onverwacht en -vooral- ongewenst effect van het melden van seksueel misbruik. Het is goed dat de kerkelijke instellingen zich hiervan bewust zijn en waar nodig acties ondernemen.

advies 11: laat de kerkelijk verantwoordelijken adequate aandacht besteden aan het spoedig oplossen van situaties waarbij slachtoffers door meldingen van seksueel misbruik tegen medewerkers van de kerk hierop worden aangekeken in de lokale gemeenschap.

7. verschil in benadering door kerkelijke instellingen – door KLOKK wordt gesignaleerd dat binnen de congregaties en ordes twee groepen (fracties) zijn te onderscheiden. Vanuit de ene groep zijn de hogere oversten gericht op herstel en heling, waarbij de genoegdoening een financiële tegemoetkoming is voor het geleden leed. De andere groep is ook gericht op herstel en heling, maar doet dat op een wijze, dat het er alle schijn van heeft dat men de financiële consequenties ervan zo veel mogelijk probeert te beperken. Dat leidt tot juridificering in het verweerschrift en in de reactie op het advies van de Klachtencommissie ten behoeve van de Compensatiecommissie.

Tijdens de door de onderzoeker gevoerde gesprekken met de congregaties is deze scherpe lijn tussen de twee groepen niet zo hard geconstateerd. Wel zijn verschillen in reflexen vastgesteld:

- a. zich moreel en juridisch verantwoordelijk voelen wat in het verleden is gebeurd, met de financiële tegemoetkoming als logische consequentie te ervaren (“nette” compensatie); en
- b. zich moreel en juridisch verantwoordelijk voelen voor wat is gebeurd, met een redelijke financiële tegemoetkoming als consequentie (“redelijke” compensatie). De mate van redelijkheid wordt mede gerelateerd aan factoren, die los staan van het misbruik zelf en het misbruikt zijn, en zich vooral richten op de aard van de instelling waar het misbruik heeft plaatsgevonden, de hardheid van het bewijs, de financiële positie van de congregatie⁴⁰, de mate van verantwoordelijk zijn voor de aangeklaagde etc..

In feite kunnen deze reflexen worden vertaald naar de twee uitersten van het spectrum in de gesignaleerde houding van de hogere oversten. Daarbij wordt hier nadrukkelijk geen oordeel gegeven

³⁸ Het overgrote deel van de huidige aangeklaagden is reeds overleden.

³⁹ Ook voor de familie van de overleden aangeklaagde is het een schok wanneer er een aanklacht wordt ingediend. Zeker wanneer deze gegrond wordt verklaard.

⁴⁰ Dat de slachtoffers hier “geen boodschap” aan hebben, is niet vreemd. Voor hen staat het misbruik centraal, niet de financiële situatie van de kerkelijke instelling.

over deze houding. In alle gesprekken met hogere oversten werd het belang van de erkenning, heling en genoegdoening van de slachtoffers onderstreept. Dat daar hun eerste zorg ligt, staat niet ter discussie. Men voelt zich ook verantwoordelijk voor de aangeklaagde medebroeders en medezusters. Dit komt tot uiting bij het beoordelen van het klaagschrift en de verwijten jegens de aangeklaagde.

Mogelijk ligt hier ook de sleutel tot het begrijpen waarom de ene kerkelijke instelling zich proactief opstelt en de andere eerder afwachtend is en in procedures de vergrootglas legt op feiten en omstandigheden met als gevolg het wel of niet sturen op een snelle afhandeling van de procedure. De mate waarin de gepresenteerde feiten en omstandigheden in het klaagschrift afwijken van het beeld (perceptie) van de werkelijkheid dat men zelf heeft, is daarbij niet onbelangrijk. Waarschijnlijk zullen de financiële effecten van de regelingen voor de congregaties groter worden naarmate de afwijkingen groter zijn.

Het is zeer aan te bevelen om nog eens binnen het bestuur van de KNR te spreken over een gezamenlijke gedragslijn waarin het op eigen merites beoordelen van de mate van redelijkheid van de financiële tegemoetkoming wordt vastgelegd. Geadviseerd wordt het verweerschrift en de reactie op het advies van de Klachtencommissie gecoördineerd op te pakken. Er zijn voldoende best practices voor handen om als voorbeeld kunnen dienen.

Waar nodig kunnen aanvullende afspraken⁴¹ worden gemaakt hoe om zal worden gegaan met situaties waarin sprake is van te grote financiële lasten voor een congregatie.

advies 12: maak binnen de KNR afspraken -op basis van door het bestuur geselecteerde of vanuit de congregaties aangedragen best practices- over de te hanteren gedragslijn.

De KNR coördineert zo veel mogelijk de aanpak van seksueel misbruik bij de 197 aangesloten congregaties en ordes. De diversiteit aan congregaties en ordes is groot, zowel in de aard van activiteiten, omvang en financiële situatie vroeger als de situatie nu. Eind 2012 heeft het bestuur van de KNR een enquête naar de klachten, klachtbehandeling en contact met slachtoffers van seksueel misbruik onder haar leden uitgezet. De resultaten zijn op 18 januari 2013 aan de heer Deetman aangeboden⁴². De samenvatting is een feitelijk overzicht van wat er door de congregaties en ordes is gedaan. Belangrijk is de signalering dat 55 congregaties en ordes één of meerdere meldingen hebben ontvangen.

Uit de samenvatting valt ook te destilleren:

- 8 congregaties en ordes geven aan met lotgenotengroepen contact te onderhouden, daarvan zijn er 6 aangesloten bij KLOKK;
- in totaal zijn er meer dan 2.000 gesprekken met slachtoffers gevoerd door hogere oversten, religieuzen en vertrouwenspersonen van de KNR, i.e. buiten de hoorzittingen van de Klachtencommissie om. Dit waren vooral pastorale gesprekken.

De KNR wil zo transparant mogelijk zijn over de acties. Dit laat onverlet dat de KNR niet direct op haar leden kan sturen. Er zijn ook leden die de vrijheid nemen om zelf keuzes te maken (zie intermezzo: morele verantwoordelijkheid in hoofdstuk 5). Soms worden keuzes wel aan het bestuur van de KNR voorgelegd, andere weer niet. Uit de gesprekken bleek ook dat ervaringen en best practices niet structureel worden uitgewisseld. Het zou, gezien advies 12, ook goed zijn om hierover afspraken te maken.

Dat geldt ook voor de gesprekken met slachtoffers buiten de procedures om. KLOKK is kritisch op de constatering van de 2.000 gesprekken. Is daar mogelijk steunbewijs naar voren gekomen? Zo ja, kan dit vooralsnog worden ingebracht?

advies 13: achterhaal bij de betreffende kerkelijke gesprekspartners of in de 2.000 gesprekken steunbewijs aan de orde is geweest en zo ja, verstrek dat aan de Klachtencommissie.

⁴¹ Er zijn binnen de KNR afspraken gemaakt over de financiële afwikkeling.

⁴² Brief van secretaris KNR aan de heer Deetman d.d. 3 februari 2013 plus Stand van zaken januari 2013 (samenvatting uitkomsten enquête).

4.3. Systeemproblemen

De diversiteit aan systeemproblemen is groot. De belangrijkste volgen hieronder:

1. juridificering – het uitgangspunt van de bestaande regelingen was: een goede procedure en een deskundige commissie moeten de slachtoffers het beoogde vertrouwen bieden dat de kerk het beste met de slachtoffers voor heeft. Gezien de degelijkheid van de regelingen en de kwaliteit van de commissies, lijkt aan die voorwaarden te zijn voldaan. Toch is er ruis ontstaan. Ruis doordat juridische methoden de procedures beïnvloeden, zowel m.b.t. de voortgang als op de inhoud.

Dat er compensatie kan worden geboden met een maximum van 100.000 euro is hierbij een belangrijk aspect. De financiële tegemoetkoming voor het aangedane leed en de geleden schade krijgt door de hoogte een extra dimensie. Er ontstaat een soort natuurlijke belangentegenstelling; aan de ene kant de perceptie van het slachtoffer over de “noodzakelijke” compensatie en aan de andere kant de kerkelijke instelling, die deze compensatie moet betalen en uitgaat van een “nette” of “redelijke” compensatie (zie eerder). De klager en de aangeklaagde instelling kunnen zich laten bijstaan door een juridisch adviseur bij het opstellen van een klaagschrift resp. een verweerschrift.

Uit gesprekken blijkt dat de helende werking van de procedure onder druk komt te staan door in het verweerschrift onnodig gedetailleerd in te gaan op feiten en omstandigheden. Ter illustratie is onderstaand citaat uit een advies van de Klachtencommissie opgenomen over het wel of niet bestaan van een “cachot”. De verdediging was te veel gericht op het sec staven van de feiten.

“De (...) congregatie heeft voorts aangevoerd dat de stelling van klager dat hij door aangeklaagde 2 regelmatig in een strafkamertje werd opgesloten, dat geluiddicht was, onjuist is. In de periode dat klager op [instelling] verbleef, waren al geruime tijd geen strafkamertjes of cachotten meer aanwezig, zodat klager hierin ook niet kan zijn opgesloten.

De Klachtencommissie stelt vast dat de verklaring van klager op dit punt wordt bevestigd door de verklaring van [naam] die schrijft dat hij de drie cellen alle aan de binnenkant heeft gezien. Naar het oordeel van de Klachtencommissie kan het heel wel gaan om ruimten waarin kinderen werden afgezonderd en waarbij benamingen als “cel”, “strafhok” of “cachot” misschien niet juist doch heel begrijpelijk zijn.”

Een enkele keer is de houding van aanwezige kerkelijke leidinggevende afstandelijk en het formele taalgebruik van advocaten tijdens de zitting van de Klachtencommissie duidelijk minder optimaal voor het verwerkingsproces van de slachtoffers.

Omgekeerd lijkt ook het inschakelen van advocaten van onder andere professionele letselschadebureaus niet bevorderlijk te zijn voor de doorlooptijden en de dejuridisering. Bijzonder is het wanneer deze bureaus promoten met “no cure, no pay” en hogere bedragen voorspiegelen dan het maximum van 100.000 euro. Dan komt de vraag op welke belangen hier worden gediend?

advies 14a: bevorder het dejuridiseren door intervisie tussen de kerkelijke leidinggevendenden te plegen over verweerschriften en de inbreng tijdens de zitting van de Klachtencommissie.

advies 14b: bevorder het dejuridiseren door met juridisch adviseurs te overleggen hoe feiten en omstandigheden goed kunnen worden beschreven en voorkomen wordt deze uit te vergroten. Dit geldt ook voor de juridisch adviseurs/advocaten bij de compensatieaanvraag.

advies 15: zorg dat de juridisch adviseurs uniforme en adequate voorlichting aan de slachtoffers over de juridische ondersteuning geven tijdens de klachtenprocedure en de behandeling van de compensatieaanvraag. Signaleer wanneer adviseurs/advocaten (van beide kanten) stelselmatig feiten en omstandigheden uitgroten/verkleinen. Informeer de betreffende opdrachtgever.

2. hulpverlening is nog niet optimaal – belangrijk is te constateren dat bij het oprichten van KLOKK (augustus 2011) een statement door KLOKK is afgegeven: de commissie-Bandell⁴³ had niet met hen overlegd, dus was KLOKK terughoudend over het advies. Dit richtte zich met name op het Platform Hulpverlening. Die zou de verkeerde aanpak hanteren⁴⁴. Deze kritiek werd nog eens versterkt door een zeer geprofileerd optreden van de voorzitter van het Platform. Het uiteindelijke gevolg was duidelijk: een nieuwe voorzitter. Tot op heden is het draagvlak van het Platform nog niet optimaal, terwijl het belang van goede hulpverlening breed wordt onderkend. In de Tussenrapportage wordt uitgebreid ingegaan op kansen en mogelijkheden om het draagvlak van het Platform te vergroten (§4). Daartoe zijn enkele suggesties opgesteld.

Er wordt opvallend weinig beroep gedaan op de doorverwijzende functie van het Platform Hulpverlening. Deels komt dit doordat slachtoffers vaak al een verleden met hulpverlening achter de rug hebben waardoor men sceptisch is. Tevens reageert het Platform pas als er een concrete hulpvraag wordt gesteld, terwijl bepaalde probleemsituaties voorspelbaar zijn (b.v. ongegrondverklaringen). Ook is de afstand tot de slachtofferorganisaties (te) groot. Het Platform Hulpverlening functioneert vanuit een te bescheiden taak- en rolopvatting, mede gezien de doorverwijsmogelijkheden en de aanpak bij de (telefonische) intake⁴⁵. Gelukkig valt er t.a.v. de taak- en rolopvatting een kentering te signaleren. Kernwoorden zijn draagvlak, zichtbaarheid en resultaten⁴⁶. Om het belang van adequate hulpverlening en de proactieve benadering van het Platform te onderstrepen, worden de suggesties uit de Tussenrapportage⁴⁷ hier integraal als adviezen overgenomen.

advies 16a: stel voor het Platform Hulpverlening een Adviesgroep van slachtoffers en kerkelijke instellingen in. Deze Adviesgroep kan meedenken met het Platform en de vertrouwenspersonen over de aanpak en het toegankelijker maken van de hulpverlening. Dit moet leiden tot draagvlak en een effectievere en meer proactieve werkwijze.

advies 16b: laat het Platform Hulpverlening meer zichtbaar worden door te communiceren over wat het Platform kan betekenen, de werkwijze en concrete voorbeelden van het hulpaanbod.

advies 16c: laat het Platform Hulpverlening actiever communiceren naar de bisdommen, congregaties en ordes over de mogelijkheden om hulpverlening aan slachtoffers aan te bieden. Gebruik hierbij de Adviesgroep om mee te denken over de vorm en inhoud.

advies 16d: laat het Platform Hulpverlening actiever de resultaten van de doorverwijzingen volgen en de resultaten zichtbaar maken.

3. steunbewijs – het vinden van steunbewijs is belangrijk voor de klachtenprocedure als de aangeklaagde het misbruik niet toegeeft of reeds overleden is. Het is essentieel dat beschikbaar steunbewijs ook toegankelijk wordt gemaakt. De commissie-Deetman heeft al afspraken gemaakt met de voorzitter van de Klachtencommissie⁴⁸. Bij klachten kijkt het Meldpunt of er steunbewijs in het systeem voor handen is. De kerkelijke leidinggevenden hebben benadrukt dat zij ook kijken wat in de archieven e.d. beschikbaar is.

⁴³ Dat er relatief laat met de slachtoffergroepen is gesproken, wordt ook door Bandell onderkend. “Terugkijkend had het overleg met de slachtoffergroepen eerder en intenser gevoerd moeten worden. Het bleef te lang buiten mijn blikveld omdat de focus lag op het implementeren van de aanbevelingen.” Commissie-Bandell, Wielen verwisselen onder een rijdende trein, 23 juni 2011, p. 4

⁴⁴ Te veel was vooraf al -vanuit de klassieke arts-patiënt-benadering- bepaald welke aanpak goed zou zijn i.p.v. overleg te plegen met de slachtoffergroepen over de meest wenselijke aanpak.

⁴⁵ Melders worden bij de telefonische intake direct door een ervaren psychologe geholpen (zie Tussenrapportage, §3.5). Zij probeert de drempel om te melden zo laag mogelijk te maken.

⁴⁶ Zie §4.2 van de Tussenrapportage.

⁴⁷ In de Tussenrapportage zijn deze adviezen aan de orde gekomen als -achtereenvolgens- suggestie 7, 8, 9 en 10.

⁴⁸ Commissie-Deetman, Eindrapport (deel 1), 29 november 2011, p. 523.

Soms kan een alternatieve, creatieve benadering vruchtbaar zijn om steunbewijs te vinden. De ervaringen van KLOKK en anderen kunnen daarbij nuttig zijn.

Intermezzo: ontbreken van steunbewijs (citaat uit advies van Klachtencommissie)

“Wat betreft aangeklaagden .. en .. komt de Klachtencommissie tot het oordeel dat voor de feiten die klager ten aanzien van deze aangeklaagden heeft gesteld onvoldoende bewijs is gevonden, zodat geadviseerd moet worden de klacht tegen deze aangeklaagden niet gegrond te verklaren. Dat betekent niet dat de Klachtencommissie klager niet gelooft. Echter bij deze beoordeling is voor de Klachtencommissie uitgangspunt dat zij niet uitsluitend kan afgaan op de verklaring van klager. Het is een elementair rechtsbeginsel dat iemand niet wordt veroordeeld op grond van één enkele verklaring. Dit elementaire rechtsbeginsel moet ook in deze procedure in acht worden genomen.

De Klachtencommissie stelt vast dat in de thans voorliggende zaak onvoldoende feiten of omstandigheden aan het licht zijn gekomen die de verklaring van klager ten aanzien van deze aangeklaagden ondersteunen.”

Het lijkt zinvol om met het Meldpunt, de juridisch adviseurs en KLOKK best practices uit te wisselen over het vinden van steunbewijs. Mogelijk kunnen de kerkelijke instellingen hierbij behulpzaam zijn. Door gezamenlijk “slimmer te worden” kunnen de slachtoffers beter worden ondersteund.

advies 17: bezie hoe best practices over het vinden van steunbewijs kunnen worden uitgewisseld.

In het verlengde van dit advies ligt er in de mediationzaken ook relevante informatie opgesloten. Immers, daarin kan ook steunbewijs voor andere zaken zitten. Omdat de slachtoffers -conform de overeenkomst-niet mogen communiceren over de inhoud van de overeenkomst, dus inclusief wie de aangeklaagde was, kunnen zij geen informatie verstrekken. De congregaties en ordes, en in mindere mate de bisdommen, zouden als verantwoordelijke⁴⁹ wel vertrouwelijk informatie aan de Klachtencommissie kunnen verstrekken. Dat kan slechts indien er is vastgesteld dat het aannemelijk is dat de aangeklaagde ook het misbruik heeft gepleegd. Het slechts genoemd zijn is onvoldoende om deze signalering te doen.

advies 18: stimuleer dat de bisdommen⁵⁰, congregaties en ordes steunbewijs n.a.v. de afgesloten mediationtrajecten vertrouwelijk aan de Klachtencommissie verstrekken.

4. gebruik van lijst met oproepen – de website van KLOKK bevat een lijst met oproepen voor steunbewijs tegen mogelijke plegers van misbruik. Het betreft een lange lijst met namen en kenmerken van de situatie. Deze lijst is openbaar en voor ieder toegankelijk.

Voor de kerkelijke instellingen en de betreffende personen, voor zover ze nog in leven zijn, is deze lijst een groot punt van zorg. Zonder objectieve toetsing aan feiten en omstandigheden worden zusters, broeders en priesters als pleger van seksueel misbruik aangemerkt. Op de lijst staan, wordt gezien als een veroordeling, een maatschappelijke stigmatisering zonder een rechterlijk oordeel. Wat in de “gewone” samenleving niet mag, gebeurt hier wel. KLOKK geeft aan ook niet gelukkig te zijn met deze lijst, maar ziet geen andere mogelijkheid om steunbewijs te vergaren. Men gaat bewust voorbij aan een goed maatschappelijk gebruik.

Daarnaast is het voor diverse kerkelijke leidinggevenden bijzonder lastig te ervaren, dat bij een ongegrondverklaring door de Klachtencommissie namen van betreffende personen niet van de lijst worden gehaald of er juist opkomen.

Deze lijst beïnvloedt de relatie tussen KLOKK en kerkelijke instellingen. Het nodig te bezien of een alternatieve werkwijze kan worden gevonden, zodat de lijst z.s.m. van de site wordt gehaald.

⁴⁹ Indien bijvoorbeeld een religieus werkzaam is binnen een school, is de school weliswaar werkgever, maar de congregatie of orde blijft verantwoordelijk voor zijn/haar gedrag en of dit geschiedt volgens de afgelegde geloften.

⁵⁰ De bisdommen hebben slechts in een enkel geval mediation ingezet. Ook voor die gevallen geldt dit advies.

*advies 19a: overleg met KLOKK of een alternatieve werkwijze bespreekbaar is. Te denken valt aan het voorleggen van deze en mogelijk nieuwe namen aan de voorzitter van de Klachtencommissie om te onderzoeken of er sprake is van een reële casus en zo ja, hoe er steunbewijs zou kunnen worden gevonden.*⁵¹

Voor de korte termijn kan de actie worden voorgesteld om de lijst in een besloten gedeelte op de site van KLOKK te plaatsen. Slechts slachtoffers en leden van de kerkelijke instelling kunnen en zullen steunbewijs aanleveren. Zij zullen de weg naar de site weten.

advies 19b: overleg op korte termijn met KLOKK of de lijst op een besloten gedeelte van de site kan komen te staan. De lijst is dan slechts toegankelijk als men bij KLOKK is geregistreerd. (Dit advies is zeker reëel indien advies 13 wordt uitgevoerd.)

5. gebruik termen met een lading – op dit terrein worden diverse termen met een bepaalde gevoelslading gebruikt. Te denken valt aan termen als rafel, weeffouten, daders etc.. Dit zijn termen met een effect. Het spreken over “daders” zonder dat er een rechterlijke uitspraak ligt, is hachelijk. De aannemelijkheidsdrempel van de Klachtencommissie is te laag om van “daders” te kunnen spreken. De term “aangeklaagden” is dan beter. De situatie wordt anders indien de aangeklaagde aangeeft het misbruik te hebben gepleegd of er onomstotelijk bewijs ligt over dat de aangeklaagde dit heeft gedaan. Dan ligt er een basis voor het gebruik de term “dader”.

Van andere orde is het gebruik van de termen rafels en weeffouten. Deze zullen vooral in bestuurlijke omgevingen effect ressorteren. Indien er gezamenlijk wordt gewerkt aan het optimaal ondersteunen van de slachtoffers, lijkt het goed om de-escalatie toe te passen door andere termen te gebruiken. Dit stelt eisen aan het oplossend vermogen van de overlegstructuur en transparantie over gesignaleerde problemen.

advies 20: bespreek in het Voorzittersoverleg of bepaalde termen escalierend werken. Spreek hierover spelregels af om het gebruik ervan te voorkomen.

4.4. Stroomfouten

Alles overziend lijkt er sprake te zijn van één stroomfout: de regie in de keten. Ofwel, de te losse opzet van de vier onderdelen. Met de wijsheid van achteraf valt bij de huidige opzet een paar kanttekeningen te plaatsen. Ook is het te begrijpen dat slachtoffergroepen twijfels hebben bij onderdelen. Een aantal positieve en kritische punten kunnen op een rij worden gezet:

- zoals gezegd, de meeste onderdelen van de keten zijn snel ontwikkeld;
- het Meldpunt beschikt over een informatiesysteem met veel informatie over de inhoud en het verloop van de zaken;
- de betrokkenheid van de verantwoordelijken en medewerkers bij het primaire proces en de slachtoffers is groot. Het werk wordt met veel compassie uitgevoerd.

Echter,

- door de opzet is het sturen op doorlooptijden niet mogelijk;
- de aansturing van de keten als geheel is niet belegd, wel de zelfsturing van de losse onderdelen;
- de plaats van het Meldpunt maakt het kwetsbaar voor kritiek op de mate van onafhankelijkheid. Het Meldpunt valt direct onder de Stichting Beheer & Toezicht. Het hoofd is zelfs ambtelijk secretaris van het bestuur van de stichting. Het ware beter wanneer het Meldpunt als een soort griffie onder de Klachtencommissie en Compensatiecommissie was opgehangen. Dan was een onafhankelijk voorzitter verantwoordelijk voor deze informatiepositie;
- er is niet één operationeel aanspreekpunt voor de vier onderdelen (bestuurlijk: B&T);

⁵¹ In de Tussenrapportage is dit advies al aan de orde gesteld als suggestie 5.

- de integrale rol van het Platform Hulpverlening zou bij een goed georganiseerde ketenbenadering veel effectiever kunnen zijn;
- de innovatieve kracht van de aanwezige deskundigheid krijgt door het ontbreken van een structureel werkoverleg van de voorzitters van Klachtencommissie, Compensatiecommissie en Platform Hulpverlening en het hoofd Meldpunt onvoldoende kans om over de keten heen verbeteringen door te voeren;
- er ontbreekt een klachtenprocedure over het functioneren van de keten waardoor klachten van slachtoffers en juridisch adviseurs (veelal) bij KLOKK terecht komen.

Voorstel 1: versnelling besluitvorming over compensatie

Voor de slachtoffers is het belangrijk om snel geholpen te worden. De onzekerheid over de uitkomst van de Klachtencommissie (gegrond/ongegronnd) en de Compensatiecommissie (categorie + bedrag) is een extra belasting. Uit de gesprekken met de voorzitters van beide commissies is gebleken dat de commissies er alles aan doen om de doorlooptijden te beheersen. Men staat echter open voor suggesties voor versnelling. Om een bijdrage te leveren aan het verminderen van de emotionele belasting van de slachtoffers door sneller zekerheid te geven, is dit voorstel opgesteld. Het voorstel resulteert tevens in het meer voorspelbaar maken van de uitkomst door de slachtoffers zelf en het bekorten van de doorlooptijden. Voor de Compensatiecommissie kan dit voorstel resulteren in een forse vermindering van de benodigde capaciteit.

a. Huidige situatie

Op dit moment kan de klager na het advies “gegrond” van de Klachtencommissie en de overname van dit advies door de bisschop of de hogere overste als de kerkelijke verantwoordelijke aan deze een aanvraag tot compensatie indienen bij de Compensatiecommissie. Deze commissie beslist vervolgens -in meervoudige setting- over de aanvraag. De zaak wordt door de voorzitter en secretaris bekeken en toegedeeld aan één van de kamers. Tevens geven ze, o.b.v. het advies van de Klachtencommissie, een indicatieve indeling mee. Zelf maken ze een “compensatiebedrag in potlood”. De kamer bespreekt de zaak en doet, al dan niet een onderzoek naar de causaliteit. Dit hangt af van de mogelijke indeling in cat. 5. Dit is het geval bij de echte cat.5-zaken en de voorlopige cat.5-zaken, vallend in cat. 3 en cat. 4. Na de bespreking in de kamer wordt een beslissing genomen. De secretaris stelt de beslissing van de Compensatiecommissie in concept op. Deze wordt door alle leden bekeken. Als over de tekst consensus is, ondertekent de voorzitter de uiteindelijke beslissing.

b. Analyse

Ten aanzien van de besluitvorming spelen drie aspecten een rol:

1. in de kern zijn er twee soorten beslissing: de zaken zonder causaliteitsonderzoek en de zaken met een causaliteitsonderzoek. De zaken zonder een onderzoek zijn relatief eenvoudig voor de besluitvorming: bij cat. 2 en cat. 4 staan de bedragen vast. Voor cat. 1 en cat. 3 zijn er bandbreedtes voor de toe te kennen compensatiebedragen.
2. de ervaring leert dat het causaliteitsonderzoek erg belastend is voor de klager doordat er een bepaalde bewijslast noodzakelijk is om de causale relatie tussen gebeurtenis en schade te kunnen bepalen. Voor de klager is er geen “uitweg”, anders dan de procedure te volgen;
3. door het causaliteitsonderzoek duren deze zaken lang. Soms wel één jaar⁵². De lengte van de procedure is extra belastend voor klager.

Om in te spelen op het verminderen van de belasting van de klagers én de wens om de procedure steeds te belichten vanuit het doel het bieden van een adequate genoegdoening, leidt de combinatie van deze aspecten tot een vereenvoudiging van de procedure.

⁵² De lange duur van de causaliteitsonderzoeken komt vooral door het verzamelen van de benodigde informatie door en ten behoeve van de aanvraag door de klager.

c. Oplossing: versimpeling procedure

Kern: de voorzitters van de Klachtencommissie en de Compensatiecommissie bespreken de uitspraken van de Klachtencommissie. Zaken, die gegrond zijn verklaard, die vallen in cat. 1 en cat. 2 worden besproken en samen komen ze tot een compensatiebedrag. Dit wordt met een voorzittersbeslissing bekrachtigd en bekend gemaakt. Dit geldt ook voor zaken in de cat. 3 en cat. 4., voor zover zij niet voorlopig in cat. 5 zouden zijn gezet.

T.a.v. de zaken waar een causaliteitsonderzoek noodzakelijk is, betreffende (voorlopig) cat. 3 en cat. 4 wordt aan de klager schriftelijk meegedeeld dat deze beslissing er ligt. De klager krijgt de mogelijkheid af te zien van een causaliteitsonderzoek, waarna er binnen een maand weer een voorzittersbeslissing volgt. De klager krijgt 4 weken om deze keuze te maken.

T.a.v. cat. 5, waar een causaliteitsonderzoek zeker noodzakelijk is, wordt dezelfde mogelijkheid geboden. Indien de klager afziet van een causaliteitsonderzoek zal de voorzittersbeslissing conform cat. 4 plaatsvinden.

d. Voordelen

De klager heeft sneller zekerheid over de compensatie. De procedure is een stuk korter. Tevens is de procedure minder belastend voor de klager door het voorkomen een causaliteitsonderzoek.

Het voorstel komt ook tegemoet aan de wens van KLOKK, Tweede Kamer e.a. om snelheid te betrachten in de behandeling van klachten en juridisering tegen te gaan.

Omdat deze werkwijze nu al in de praktijk voorkomt, is het advies een ondersteuning van deze koers.

advies 21: bespreek hoe de versnelling van de besluitvorming tussen Klachtencommissie en Compensatiecommissie als standaard kan worden ingevoerd en communiceer hierover.

Voorstel 2: verbeteren van de kwaliteitsborging door betrokkenheid

Binnen de keten wordt door de verschillende onderdelen reeds veel gedaan aan kwaliteitsborging. Zo kent de Klachtencommissie het maandelijks overleg van (vice)voorzitters. Ook vinden er gesprekken met de juridische adviseurs en vertrouwenspersonen plaats. Dit geschiedt door de aard van de organisatie niet overal op dezelfde wijze. Door dit systematisch als keten te doen en kwaliteit als ketenopdracht te maken, krijgt de kwaliteitsborging een extra impuls. Wanneer dit gepaard gaat met de betrokkenheid en inbreng van KLOKK, wordt de kwaliteitsborging nog eens versterkt.

In de Tussenrapportage is al aandacht gevraagd voor een grotere betrokkenheid van slachtoffergroepen bij de keten. Suggesties die zijn gedaan zijn:

- meedenken over een pro-actievere houding van met name Meldpunt en Platform Hulpverlening;
- meedenken met kwaliteitsborging bij vertrouwenspersonen + inbrengen van (geabstraheerde) signalen uit de praktijk;
- meedenken met kwaliteitsborging bij juridische adviseurs + inbrengen van (geabstraheerde) signalen uit de praktijk;
- suggesties doen voor bestuurlijke informatie;
- meedenken over adviezen aan kerkelijke leidinggevenden m.b.t. verweerschriften en de inbreng ter zitting;
- meedenken met Platform Hulpverlening. Belangrijk is dat voor deze specifieke problematiek ook een specifieke aanpak wordt ingezet. Daarbij kan het nuttig zijn de ervaring van slachtoffers te gebruiken. Dat is essentieel voor draagvlak en effectiviteit. Belangrijk is dat het Platform de resultaten van de verwijzingen volgt, registreert en hierover rapporteert.

De inbreng van de slachtoffergroepen kan een belangrijke bijdrage leveren aan het versterken van het functioneren van de keten. Het vraagt van de keten het openstaan voor suggesties, het vraagt omgekeerd van de slachtoffergroepen de intentie mee te denken over het functioneren van de organisaties en het

signaleren van problemen alsmede een inbreng om te willen zoeken naar een voor ieder bevredigende oplossing.

advies 22: betrek de slachtofferorganisatie KLOKK bij de kwaliteitsborging in de keten.

advies 23: bevorder dat er een klachtenprocedure wordt opgesteld om klachten over de keten -mede in het licht van de toekomst⁵³- adequaat door de Stichting B&T te kunnen ontvangen en behandelen.

Voorstel 3. instellen van een werkoverleg

Het ontbreken van regie in de keten wordt aangemerkt als systeemfout. Met bovenstaande voorstellen worden twee suggesties voor verbetering aangedragen. Om de organisatie van de keten te versterken, en daarmee de regie, wordt voorgesteld een formeel werkoverleg van de voorzitters van Klachtencommissie, Compensatiecommissie en Platform Hulpverlening en het hoofd Meldpunt in te stellen. Daarin kan de regie tussen de schakels worden besproken en voorstellen tot aanpassing worden gedaan.

Dit overleg is de ideale plaats voor het overleg met de slachtofferorganisaties en kerkelijke instellingen als het gaat over het functioneren van de keten en het meedenken over de communicatie met de slachtoffers, de inzet van de hulpverlening, het vinden van steunbewijs, de kwaliteitsborging in het algemeen en specifiek m.b.t. de juridisch adviseurs en vertrouwenspersonen.

In de Tussenrapportage zijn n.a.v. het onderzoek naar de aantallen meldingen en klachten twee soorten suggesties gedaan, die het belang van dit werkoverleg onderstrepen:

- a. basisadministratie – zorg voor één basisadministratie met daarin alle meldingen van seksueel misbruik (en geweld) die in de klachtenprocedure of met mediation door de RK Kerk worden opgepakt (suggestie 1). Deze basisadministratie moet worden bijgehouden op een plaats die “logisch en herkenbaar is, alsmede waar de benodigde zorgvuldigheid en deskundigheid kan worden gewaarborgd. Dit met het oog op het kunnen borgen van continuïteit en kwaliteit” (suggestie 2). Deze basisregistratie dient periodiek bestuurlijke informatie te genereren ten behoeve van de keten en onder verantwoordelijkheid van de keten (suggestie 3).
- b. overleg – “bevorder een overleg vertegenwoordigers van slachtoffers (slachtoffergroepen) met het Meldpunt, de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening gezamenlijk en kerkelijke bestuurders. Dit overleg kan periodiek spreken over de keten, gesignaleerde problemen en mogelijke oplossingen” (suggestie 4).

Het werkoverleg kan een bijdrage leveren aan de invulling van de volgende adviezen uit de Eindrapportage:

- advies 14b m.b.t. het dejuridiseren
- advies 15 m.b.t. de voorlichting aan JA's (juridisch adviseurs) en advocaten
- advies 16a m.b.t. het instellen van een adviesgroep voor het Platform Hulpverlening
- advies 16b om het Platform Hulpverlening meer zichtbaar te maken
- advies 16c om de communicatie van het Platform Hulpverlening naar de kerk te versterken
- advies 17 m.b.t. het vinden van steunbewijs
- advies 21 om een versnelling in de procesgang van de keten (klacht-compensatie) te bewerkstelligen
- advies 22 voor de kwaliteitsborging

Met het instellen van dit werkoverleg wordt het aldus mogelijk om de interne gang van zaken in de keten te optimaliseren, alsmede de relatie met de relevante omgeving effectief te organiseren. Hoe dat dient plaats te vinden, wordt aan het werkoverleg overgelaten. De gesprekken met de vier verantwoordelijken

⁵³ Er zal altijd een klachtenregeling m.b.t. seksueel misbruik blijven bestaan met een Klachtencommissie en mogelijkheden voor hulpverlening. Ook na de behandeling van de zaken uit het verleden. Het op dit moment opstellen van een klachtenprocedure over de keten heeft dus ook een meerwaarde voor de klachtenprocedure in de toekomst.

voor de keten hebben duidelijk gemaakt dat er niet alleen sprake is van grote betrokkenheid en de wil tot optimaliseren van de keten, er is ook creativiteit aanwezig om te zoeken naar oplossingen voor problemen waar slachtoffers tegenaan lopen.

Vandaar het volgende advies:

advies 24: versterk de regie in de keten door het instellen van een werkoverleg⁵⁴ van de voorzitters van Klachtencommissie, Compensatiecommissie en Platform Hulpverlening en het hoofd Meldpunt in te stellen. Laat dit werkoverleg ook de verbinding vormen met de relevante omgeving alsmede de kwaliteitsborging oppakken.

⁵⁴ Het lijkt zinvol om één van de onafhankelijke voorzitters te vragen dit werkoverleg voor te zitten. Bij voorkeur iemand die regelmatig in Utrecht aanwezig is en goed zicht heeft op de keten, op de relevante omgeving en op de verscheidenheid aan slachtoffers.

Hoofdstuk 5. Bijzondere situaties

5.1. Inleiding

Aan twee bijzondere situaties dient nog apart aandacht te worden geschonken. Dat betreffen situaties waarbij slachtoffers mogelijk “slachtoffer” worden van de procedure, hetgeen natuurlijk niet de bedoeling is. In concreto gaat het om de ongegrond verklaarde klachten. Daarnaast speelt het punt van de melders van seksueel misbruik, die hebben aangegeven een klacht in te dienen, maar waarvan het klaagschrift uitblijft. Is voor hen de drempel te hoog? Op beide onderwerpen wordt dieper ingegaan.

5.2. Ongegronde klachten

In de klachtenprocedure ligt de nadruk op de aannemelijkheid van het slachtofferschap. Dus dat het aannemelijk is dat er misbruik heeft plaatsgevonden. Bij het opstellen van de procedure wilde men wel enige onderbouwing. Dat komt tot uiting in het belang van steunbewijs en het duiden van degene die het misbruik heeft gepleegd. Als één van beide ontbreekt, volgt de conclusie: ongegrond⁵⁵. Slechts nadat de Klachtencommissie het advies “gegrond” heeft afgegeven en de betreffende bisschop of hogere overste als kerkelijk verantwoordelijke heeft besloten om dit advies over te nemen, kan de Compensatiecommissie aan de slag.

De onderstaande citaten uit één casus maakt duidelijk dat de conclusie “ongegrond” volgens de letter van de regeling klopt, maar materieel gezien opmerkelijk is:

“4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure. De Klachtencommissie is er, mede door het authentieke verhaal van klager, ook van overtuigd dat klager gedurende zijn verblijf op (katholieke instelling) ernstig seksueel misbruikt is als door hem omschreven. Ook de door klager beschreven gevolgen van dat misbruik worden niet betwijfeld.”

“4.8. Gelet op al het voorgaande is de Klachtencommissie van oordeel dat niet voldoende aannemelijk is geworden dat aangeklaagde degene is geweest die klager heeft misbruikt. Onder die omstandigheden kan de klacht tegen hem niet gegrond worden verklaard.”

Bij het betreffende slachtoffer leidde deze conclusie tot verbijstering: het seksueel misbruik binnen de kerkelijke muren stond niet ter discussie. Maar de onderbouwing van de specifieke aangeklaagde was te mager om de aannemelijkheid voldoende basis te geven. De conclusie “ongegrond” werd ervaren als een ontkenning van het leed, dat men had door het misbruik al die jaren had meegedragen.

Relevante artikelen uit de Klachtenprocedure, ofwel formeel de Procedure Klachtencommissie Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk⁵⁶:

Art. 1 Reikwijdte en typering seksueel misbruik

- 1.1. Deze procedure is van toepassing, indien iemand een klacht heeft ingediend inzake seksuele gedragingen jegens haar of hem
 - a. door iemand die betaald of onbetaald als functionaris van een kerkelijke instelling van de R.-K. Kerkprovincie van Nederland werkzaam is dan wel werkzaam was;
 - b. door iemand die op basis van een zending of opdracht van een kerkelijke gezagsdrager van de

⁵⁵ De voorzitter van de Klachtencommissie heeft begin februari 2013 in de media (Kruispunt Radio) zijn zorgen geuit over het ontbreken van het noodzakelijke steunbewijs in zaken, waardoor -op dat moment- 30% van de zaken ongegrond moet worden verklaard. Het percentage ligt nu lager.

⁵⁶ Vastgesteld door het bestuur van de Stichting B&T op 5 oktober 2011.

R.-K. Kerkprovincie van Nederland in een burgerlijke instelling werkzaamheden verricht of heeft verricht;

c. door clerici die geïncardineerd zijn of zijn geweest in een bisdom van de R.-K. Kerkprovincie van Nederland of anderszins daarin zijn opgenomen of opgenomen zijn geweest, gedurende de betreffendemisbruikperiode;

d. door hen die lid zijn of zijn geweest van een in Nederland gevestigd instituut van gewijd leven of sociëteit van apostolisch leven.

1.2. Deze procedure is alleen van toepassing voor zover het seksueel misbruik is gepleegd tijdens de vervulling van een kerkelijke functie of door een clericus van een bisdom of het militair ordinariaat van de R.-K. Kerkprovincie dan wel door een lid van een in Nederland gevestigd instituut van gewijd leven of sociëteit van apostolisch leven.

1.3. Onder seksueel misbruik wordt verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

(..)

Art. 2 Klager

2.1. Iemand die stelt dat hij of zij slachtoffer is van seksueel misbruik overeenkomstig art. 1, derde lid, verder te noemen klager, kan een klacht indienen bij de Klachtencommissie.

(..)

Art. 3 Klaagschrift

3.1. De klager dient bij de griffie een door hem, de juridisch adviseur of zijn raadsman ondertekend klaagschrift in. Bij het klaagschrift worden afschriften van de op de zaak betrekking hebbende stukken gevoegd. De griffie van de Klachtencommissie stelt de voorzitter van de Klachtencommissie in kennis van het ontvangen klaagschrift.

3.2. Het klaagschrift omvat ten minste:

- de opgave van de naam, voornamen en geboortedatum van de klager;
- de opgave van de naam van de aangeklaagde en zo mogelijk verdere gegevens van degene tegen wiens of wier gedragingen de klacht is gericht; verder te noemen aangeklaagde;
- de beschrijving van de klacht, omstandigheden en feiten waarop deze berust.

3.3. Indien het klaagschrift niet voldoet aan de eisen gesteld in het eerste en tweede lid, wijst de voorzitter van de Klachtencommissie de klager op het gepleegde verzuim en nodigt hem dan wel haar uit om binnen veertien dagen het verzuim te herstellen. Indien de naam van de aangeklaagde niet bekend is, kan de voorzitter van de Klachtencommissie een onderzoek gelasten om deze naam vast te stellen.⁵⁷

3.4. 1. Met de ontvangst van het klaagschrift door de voorzitter begint de procedure.

(..)

Artikel 18 Advies

(..)

18.2. Het advies als bedoeld in het eerste lid wordt vastgesteld in een voltallige vergadering van de kamer. De kamer baseert zich op het klaagschrift en het verweerschrift, de daarbij overlegde stukken, alsmede op de stukken en/of rapporten die aan het dossier zijn toegevoegd en op hetgeen de klager, de aangeklaagde of de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager alsook eventuele getuigen en deskundigen op de zitting ter toelichting hebben aangedragen.

⁵⁷ De jonge leeftijd van de slachtoffers kan zeker een rol spelen bij wat men zich nu nog goed kan herinneren.

18.3. Het advies als bedoeld in het eerste lid bevat in elk geval een korte weergave van de feiten en een beoordeling daarvan.

18.4. Het advies omvat een gemotiveerd oordeel over de gegrondheid van de klacht.

(..)

Uit de Klachtenprocedure wordt duidelijk dat een klacht uit drie kernelementen bestaat: de klager, de aangeklaagde en de klacht (art. 3.2). Is minstens één ervan onvoldoende aannemelijk, dan komt de gegrondheid van de klacht in de knel (art. 18.4).

Formeel-juridisch gezien kan bovenstaand citaat (vorige pagina) uit een advies van de Klachtencommissie geheel juist zijn, maar het advies tot ongegrond verklaring is materieel gezien onbevredigend. De inzet van de commissie-Deetman juist om de aard en omvang van het seksueel misbruik te onderzoeken en te komen met adviezen, mede gericht op de erkenning, hulpverlening en genoegdoening. Het slachtoffer staat daarin centraal. Indien het slachtofferschap in een casus niet ter discussie staat, levert een ongegrondverklaring van de klacht een bijzondere situatie op.

Tijdens de hoorzitting door de Tweede Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie op 28 maart 2013 is door de Bisschoppenconferentie en de KNR bekend gemaakt dat nadat de behandeling van alle klachten door de Klachtencommissie zal zijn afgerond en men zich een beeld van het geheel kan vormen, afzonderlijk naar de klachten zal worden gekeken, ten aanzien waarvan de Klachtencommissie het advies heeft gegeven om deze ongegrond te verklaren.

advies 25: bekijk in 2014, als alle klachten zijn behandeld, alle ongegrond verklaarde zaken nog een keer. Onderzoek of een aanvullende actie wenselijk is. Indien dit niet het geval is, maak dat duidelijk. Indien dit wel het geval is, zorg dat deze actie "administratief" kan worden afgedaan. Heb bij de planning oog voor bijzondere situaties.

5.3. Ontbreken van klaagschriften

Een tweede categorie bijzondere situaties, zijn de mensen, die een klacht hebben ingediend, maar waarvan het klaagschrift nog steeds niet is ontvangen door de Klachtencommissie. Op 1 juli 2013 bleken dat er 226 te zijn. Een aantal dat zorgen oproept: is de emotionele drempel voor een aantal klagers te hoog om het klaagschrift op te stellen? Verzuimen er mogelijk enkele juridisch adviseurs? Is het onduidelijk dat er een klaagschrift moet worden opgesteld?

Vanuit het Meldpunt is een enquête onder de juridisch adviseurs gehouden. Uit de antwoorden van de adviseurs (respons: 78%) blijkt het aantal klagers, dat feitelijk problemen heeft met het opstellen van een klaagschrift, gelukkig beperkt te zijn. Van de 226 klagers hebben er 28 ondersteuning nodig. In de Tussenrapportage (bijlage 3) is een tabel met de verdeling van de reacties opgenomen.

Binnen de Klachtencommissie is een praktische oplossing gevonden om de 28 klagers te helpen: deze klagers zullen door de voorzitter van de Klachtencommissie worden uitgenodigd voor een gesprek met hem en de secretaris van de commissie. In dit gesprek zullen de voor een klaagschrift noodzakelijke elementen worden besproken. Hiervan wordt een verslag gemaakt. Dit verslag kan dienen als klaagschrift. De voorzitter van de commissie zal de behandeling van het klaagschrift niet doen. Voor de klagers is dit een belangrijke stap om toch tot een klaagschrift te komen. Klagers kunnen zo daadwerkelijk worden geholpen. Een zorgpunt in deze werkwijze kan de onafhankelijkheid van de Klachtencommissie zijn, omdat zij een oordeel afgeeft op basis van een klaagschrift, bij de samenstelling waarvan zij zelf betrokken is.

Vraag: vormt de positie van de aangeklaagden geen dilemma? Ofwel; hoe kan worden voorkomen dat deze "rechteloos" is en o.b.v. het verslag al bij voorbaat in een onmogelijke positie terecht is gekomen? Juist door uiterst zorgvuldig de elementen van het klaagschrift te volgen en dicht bij de feiten en

omstandigheden te blijven, kan een neutraal klaagschrift worden opgesteld. De Klachtencommissie zal de aannemelijkheid toetsen. Daar zal de aangeklaagde of zijn/haar congregatie zijn/haar beeld naast zetten. In die zin zal er niet veel verschillen met de andere zaken. Door de professionele “ondersteuning” mag er op worden vertrouwd dat ook daadwerkelijk de beschikbare feiten en omstandigheden worden beschreven. Het “invullen” van het plaatje hoort daar niet bij. Dat kan dus inhouden dat te weinig informatie lastig kan worden bij de zitting.

Belangrijk is in ieder geval dat de melder, die een klacht wilde indienen, nu met het vervaardigde klaagschrift daadwerkelijk gehoord kan en zal worden.

Hoofdstuk 6 . Conclusies en aanbevelingen

6.1. Conclusies

De Eindrapportage biedt een beeld van de situatie rond de zomer 2013 in het functioneren van de keten en het proces van heling, erkenning en genoegdoening bij slachtoffers van seksueel misbruik. Dit in het licht van de uitvoering van de adviezen van de commissie-Deetman. Tot slot drie conclusies n.a.v. de bevindingen op basis van een groot aantal gesprekken met betrokkenen en informatie over de feitelijke gang van zaken.

conclusie 1. een kleine groep mensen is bepalend voor gang van zaken.

Een beperkt aantal mensen is verantwoordelijk voor de regie en het oplossend vermogen. De daarmee samenhangende kwetsbaarheid is een risico, maar ook een voordeel om snel en flexibel te kunnen reageren. Met name de heer Deetman, de econoom van het bisdom Rotterdam, de secretaris van de KNR, de voorzitter van de Klachtencommissie en de voorzitter van KLOKK spelen een centrale rol. De kardinaal, de bisschop van Rotterdam en de voorzitter van de KNR zijn bestuurlijk nauw betrokken. De kardinaal vormt met de bisschop van Rotterdam de brug met de Bisschoppenconferentie. Beiden voelen zich zeer verantwoordelijk voor het goede verloop van dit vraagstuk, zowel in Nederland als ter verdediging van de in Nederland gemaakte keuzen in Rome. De kardinaal en de voorzitter van de KNR zijn het eerste aanspreekpunt voor de minister. De bisschop van Rotterdam vervult met zijn Contactgroep een belangrijke functie in het overleg met de slachtoffergroepen. De Bisschoppenconferentie en het bestuur van de KNR zijn belangrijk voor bestuurlijk draagvlak.

conclusie 2. er zijn belangrijke resultaten behaald, er zijn ook hobbels.

A. resultaten

Sinds begin 2010 is er veel gebeurd. De analyse van de commissie-Deetman heeft de weg geplaveid voor een procedures en een keten-organisatie. Hiermee zijn veel slachtoffers geholpen. Zij hebben zich met de reguliere klachtenprocedure gehoord gevoeld en hebben vervolgens met de compensatieregeling een financiële tegemoetkoming voor het geleden leed ontvangen. Een groot aantal slachtoffers heeft dit verkregen door het alternatieve mediationtraject. Conform de monitorrapportage van de heer Deetman zou nagestreefd moeten worden dat op 1 januari 2014 alle dan wel het overgrote deel van de klachten zijn/is behandeld.

B. hobbels

Er zijn ook slachtoffers, die zich niet of onvoldoende gehoord en gecompenseerd voelen. Het ontbreken van steunbewijs, de juridificering van de procedure en onoverbrugbare verwachtingen over wat geboden kan worden zijn hierbij belangrijke oorzaken. De adviezen moeten belangrijke verbeteringen bewerkstelligen in de uitvoering van de regelingen. De slachtoffergroep KLOKK is aan de bestuurlijke tafel geschoven. Daarnaast vervult KLOKK de rol van “waakhond” voor ernstige problemen in de behandeling, als slachtoffers er niet meer uitkomen.

conclusie 3. er zijn weinig systeemfouten, er zijn vooral (hanteerbare) systeemdilemma's en (oplosbare) systeemproblemen.

In hoofdstuk 4 is nader ingegaan op het vraagstuk van de systeemfouten. Er zijn 7 systeemdilemma's en 5 systeemproblemen onderkend en maar 1 systeemfout. Deze systeemfout richt zich op de organisatie van de keten. Deze fout is echter niet fataal; er zijn verbeteringen mogelijk. Er zijn 16 adviezen geformuleerd voor deze dilemma's, problemen en fouten.

De implementatie van de 25 adviezen zal de uitvoering van het proces van heling, erkenning en genoegdoening niet alleen een enorme impuls geven, het zal ook betekenen dat slachtoffers beter en sneller worden geholpen. Een bijkomend gevolg zal zijn dat de bestaande regeling eerder buiten gebruik zal geraken.

6.2. Aanbevelingen

Naast de 25 adviezen zijn in de Eindrapportage 3 aanbevelingen opgenomen. Deze aanbevelingen hebben tot doel de aanpak van de adviezen goed te begeleiden.

aanbeveling 1. pak de in het Eindrapport geformuleerde adviezen op.

In de voorliggende Eindrapportage is een groot aantal adviezen opgenomen. Er wordt aanbevolen de adviezen voortvarend op te pakken. Hoewel de adviezen formeel aan de opdrachtgevers zijn gericht, betreft een deel van de adviezen niet de BC en KNR, maar onafhankelijke organisaties als de Stichting Beheer & Toezicht en de Klachtencommissie. Voorgesteld wordt dat de opdrachtgevers deze adviezen doorgeleiden.

In onderstaand overzicht wordt aangegeven welk advies aan wie is geadresseerd.

tabel. overzicht betrokkenheid bij adviezen

adv	kerk		overleg			keten				
	BC	KNR	VO	CG	KLOKK	B&T	MP	KC	CC	PH
1			X	X	X					
2								X		
3				X						
4			X	X	X					
5						X	X			X
6						X		X		
7						X	X	X		
8	X	X								
9	X	X	X		X					
10						X				
11	X	x								
12		X								
13		X								
14a	X	X								
14b							X	X		
15							X	X		
16a					X	X			X	
16b									X	
16c									X	
16d									X	
17	X	X			X			X		
18	X	X								
19a			X		X					
19b			X		X					
20			X							
21								X	X	
22							X	X	X	X
23						X		x		
24					x	X	X	X	X	X
25	X	X	X			X				

Ook in de Tussenrapportage zijn op basis van de bevindingen suggesties opgenomen. Deze zijn in de Eindrapportage als advies terug te vinden of in de tekst verwerkt.

aanbeveling 2. bewaak de uitvoering van de adviezen.

Om de uitvoering van de adviezen voortvarend op te laten pakken is het goed daar iemand voor aan te wijzen die dit bewaakt, stimuleert en -waar nodig- intervenueert. Bespreek periodiek de voortgang in het Voorzittersoverleg.

aanbeveling 3. geef prioriteit aan het oplossen van de rafellijst.

Zorg dat de secretarissen van de Contactgroep met de secretaris van KLOK op de kortst mogelijke termijn helderheid kunnen verschaffen over de rafellijst van KLOKK. Bespoedig dat op 1 december een overzicht ligt bij de Contactgroep over de dan nog liggende rafels, met oplossingen erbij (advies 4).

6.3. Agenda voor de (nabije) toekomst

Bij de wens een 0-meting uit te laten voeren, is gesproken over een agenda voor de (nabije) toekomst van het Voorzittersoverleg. Om daar een aanzet toe te geven, is onderstaande suggestie geformuleerd. Daarbij wordt teruggegrepen naar de implementatie van de adviezen. Uitgangspunt is dat het Voorzittersoverleg maandelijks bij elkaar komt. In het overzicht staan de onderwerpen, die op de betreffende vergadering kunnen worden besproken. De eerste vergadering is vooral procedureel van aard.

<i>Agenda voor de nabije toekomst van het Voorzittersoverleg*</i>
<p>vergadering oktober:</p> <p>1. bespreekpunten:</p> <p>a. bespreek het doel en werkwijze van het Voorzittersoverleg. Welke spelregels worden gehanteerd?</p> <ul style="list-style-type: none">- doel en frequentie van overleg (1), transparantie (4), etc. (9, 20)- stimuleren vinden van steunbewijs (17, 18, 13 in relatie tot 19b)- ongegrond verklaarde zaken (25) <p>b. welke adviezen worden aan de Contactgroep meegegeven? (1, 3, 4)</p> <p>2. voorstellen aan BC en KNR: welke adviezen kunnen aan B&T worden voorgelegd? (2, 5, 6, 7, 10, 14b, 15, 16a, 16b, 16c, 16d, 17, 19a, 21, 22, 23, 24)</p>
<p>vergadering november:</p> <p>1. terugkoppeling: uit BC (11, 14a, 18) uit KNR (12, 13, 14a, 18) en uit KLOKK (5, 9)</p> <p>2. voortgang:</p> <ul style="list-style-type: none">- punten uit Contactgroep (4)- voorstellen aan B&T (2, 5, 6, 7, 10, 14b, 15, 16a, 16b, 16c, 16d, 17, 19a, 21, 22, 23, 24)- steunbewijs (17, 13 in relatie tot 19b)- mogelijke structuur/procespunten (3, 15, 16a, 22)
<p>vergadering december:</p> <p>1. terugkoppeling: uit BC (14a, 18), uit KNR (12, 14a, 18) en uit KLOKK (9)</p> <p>2. voortgang:</p> <ul style="list-style-type: none">- punten uit Contactgroep (4)- voorstellen aan B&T (2, 5, 6, 7, 10, 14b, 15, 16a, 16b, 16c, 16d, 17, 19a, 21, 22, 23, 24)- steunbewijs (17, 13 in relatie tot 19b)- mogelijke structuur/procespunten (3, 15, 16a, 22)

** Zie bijlage 2 voor een overzicht van de adviezen uit de Eindrapportage*

Bewust is deze agenda beperkt tot januari 2014. Dat lijkt een natuurlijk moment om het Voorzittersoverleg te herijken. Wat zijn de ervaringen, welke punten staan (nog) open en wat betekent dit voor het doel, de agenda en de frequentie van het overleg?

Bijlage 1. Lijst van personen waarmee is gesproken

1. Rooms-Katholieke Kerk

a. bisdommen

- kardinaal dr. W.J. Eijk – aartsbisschop van Utrecht + voorzitter Bisschoppenconferentie + lid Voorzittersoverleg
- mgr. dr. J.H.J. van den Hende – bisschop van Rotterdam + lid Bisschoppenconferentie + voorzitter Contactgroep
- mr. J.C.G.M. Bakker – econoom bisdom Rotterdam + secretaris Contactgroep

b. congregaties en ordes

- broeder drs. C.J.H.M. van Dam – algemeen overste van de Broeders van St. Louis + voorzitter KNR + lid Voorzittersoverleg
- prof. dr. mr. P.J.E. Chatelion Counet – secretaris KNR + secretaris Contactgroep
- frater W. van der Poll – provinciaal overste van de Fraters van Utrecht + bestuurslid KNR
- pater. dr. J. van den Eijnden – voormalig provinciaal overste van de Franciscanen + lid Contactgroep + bestuurslid KNR
- broeder J. Mathijssen - voormalig provinciaal overste van de Broeders van Liefde
- broeder W. Lips – lid provinciaal bestuur van de Broeders van Liefde (mediation)
- pater C. Loots – provinciaal vicaris van de Salesianen
- zuster B. Woertman – provinciaal overste van de Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort
- frater drs. B. Huitema – generaal-overste van de Fraters van Tilburg
- broeder A. Meurders – algemeen overste van de Broeders van Amsterdam
- broeder L. van Dijk – algemeen econoom van de Broeders van Amsterdam

2. Commissie-Deetman

- drs. W.J. Deetman – voorzitter
- dr. H.P.M. Kreemers – secretaris

3. Slachtoffers

- dhr. G.J.J.M. Klabbers – voorzitter KLOKK + lid Voorzittersoverleg
- dhr. R.J.M. Lelkens – secretaris KLOKK

4. Stichting Beheer & Toezicht

- mw. drs. K.M.H. Peijs – voorzitter Stichting Beheer & Toezicht
- mr. R.H. van de Beeten – secretaris Stichting Beheer & Toezicht

5. Meldpunt

- drs. J. Brenninkmeijer – hoofd + ambtelijk secretaris Stichting Beheer & Toezicht

6. Klachtencommissie

- mr. G.A.M. Stevens – voorzitter Klachtencommissie
- mw. mr. L. Sanders – secretaris Klachtencommissie

7. Compensatiecommissie

- mr. B. Holthuis – voorzitter Compensatiecommissie

8. Platform Hulpverlening

- dr. P.J.G. Schreurs – voorzitter Platform Hulpverlening
- drs. W.A. de Jong – lid Platform Hulpverlening
- mw. M. Mitić MSc – lid Platform Hulpverlening (+ intake)

Bijlage 2. Overzicht van adviezen

adviezen	tekst
advies 1	<i>zorg voor duidelijke agendavorming en een vaste frequentie voor beide overleggen. Uitgangspunt moet voor alle partijen het oplossend vermogen van het overleg zijn. Bevestig dit, maak hierover procesafspraken en houd een actiepuntenlijst en een overzicht van de resultaten ("successen") bij.</i>
advies 2	<i>overweeg of een andere indeling van de ruimte van de Klachtencommissie tot een beter resultaat zou kunnen leiden.</i>
advies 3	<i>bespreek in de Contactgroep met KLOKK welke (gestandaardiseerde) brieven bij de slachtoffers averechts zullen uitpakken door de toonzetting. Pas deze brieven aan.</i>
advies 4	<i>stel z.s.m. een secretarissen-overleg in waarbij de secretarissen van Contactgroep met de secretaris van KLOKK periodiek de volledige rafellijst doornemen en rapporteren in de Contactgroep. Zo kan worden geborgd dat ieder op de hoogte is van welke rafels er zijn en wat hiermee is/wordt gedaan. De Contactgroep kan vervolgens bespreken wat met de "moeilijke gevallen" zou moeten worden gedaan. Systeemvragen kunnen worden doorgeleid naar het Voorzittersoverleg.</i>
advies 5	<i>blijf de twee trajecten aanbieden. Zorg wel voor één registratie en zorg dat de weg naar het Platform Hulpverlening goed bekend is. Ook voor en tijdens de behandeling van de klacht.</i>
advies 6	<i>houd vast aan de bestaande twee wegen voor de heling, erkenning en genoegdoening van de slachtoffers. Wees voorzichtig met een "derde weg".</i>
advies 7	<i>zorg dat procedures van slachtoffers met een zwakke fysieke en/of psychische gesteldheid met voorrang en voortvarend worden behandeld.</i>
advies 8	<i>reflecteer op de kwetsbaarheid van de organisatie van de kerk op dit dossier (vanuit met name het vereiste oplossend en organiserend vermogen).</i>
advies 9	<i>stimuleer, indien mogelijk, een verdere ontwikkeling van KLOKK als professionele koepelorganisatie.</i>
advies 10	<i>bepaal z.s.m. een einddatum voor zowel het indienen van klachten als het aanbieden van mediation voor seksueel misbruik in het verleden en communiceer dit tijdig en transparant.</i>
advies 11	<i>laat de kerkelijk verantwoordelijken adequate aandacht besteden aan het spoedig oplossen van situaties waarbij slachtoffers door meldingen van seksueel misbruik tegen medewerkers van de kerk hierop worden aangekeken in de lokale gemeenschap. Voor congregaties en ordes geldt, waar toepasbaar, eenzelfde benadering.</i>
advies 12	<i>maak binnen de KNR afspraken -op basis van door het bestuur geselecteerde of vanuit de congregaties aangedragen best practices- over de te hanteren gedragslijn.</i>
advies 13	<i>achterhaal bij de betreffende kerkelijke gesprekspartners of in de 2.000 gesprekken steunbewijs aan de orde is geweest en zo ja, verstrek dat aan de Klachtencommissie.</i>
advies 14a	<i>bevorder het dejuridiseren door intervisie tussen de kerkelijke leidinggevenden te plegen over verweerschriften en de inbreng tijdens de zitting van de Klachtencommissie.</i>
advies 14b	<i>bevorder het dejuridiseren door met juridisch adviseurs te overleggen hoe feiten en omstandigheden goed kunnen worden beschreven en voorkomen wordt deze uit te vergroten. Dit geldt ook voor de juridisch adviseurs/advocaten bij de compensatieaanvraag.</i>
advies 15	<i>zorg dat de juridisch adviseurs uniforme en adequate voorlichting aan de slachtoffers over de juridische ondersteuning geven tijdens de klachtenprocedure en de behandeling van de compensatieaanvraag. Signaleer wanneer adviseurs/advocaten (van beide kanten) stelselmatig feiten en omstandigheden uitgroten/verkleinen. Informeer de betreffende opdrachtgever.</i>
advies 16a	<i>stel voor het Platform Hulpverlening een Adviesgroep van slachtoffers en kerkelijke instellingen in. Deze Adviesgroep kan meedenken met het Platform en de vertrouwenspersonen over de aanpak en het toegankelijker maken van de hulpverlening. Dit moet leiden tot draagvlak en een effectievere en meer proactieve werkwijze.</i>
advies 16b	<i>laat het Platform Hulpverlening meer zichtbaar worden door te communiceren over wat het Platform kan betekenen, de werkwijze en concrete voorbeelden van het hulpaanbod.</i>
advies 16c	<i>laat het Platform Hulpverlening actiever communiceren naar de bisdommen, congregaties en ordes over de mogelijkheden om hulpverlening aan slachtoffers aan te bieden. Gebruik hierbij de Adviesgroep om mee te denken over de vorm en inhoud.</i>

<i>advies 16d</i>	<i>laat het Platform Hulpverlening actiever de resultaten van de doorverwijzingen volgen en de resultaten zichtbaar maken.</i>
<i>advies 17</i>	<i>bezie hoe best practices over het vinden van steunbewijs kunnen worden uitgewisseld.</i>
<i>advies 18</i>	<i>stimuleer dat de bisdommen, congregaties en ordes steunbewijs n.a.v. de afgesloten mediationtrajecten vertrouwelijk aan de Klachtencommissie verstrekken.</i>
<i>advies 19a</i>	<i>overleg met KLOKK of een alternatieve werkwijze bespreekbaar is. Te denken valt aan het voorleggen van deze en mogelijk nieuwe namen aan de voorzitter van de Klachtencommissie om te onderzoeken of er sprake is van een reële casus en zo ja, hoe er steunbewijs zou kunnen worden gevonden.</i>
<i>advies 19b</i>	<i>overleg op korte termijn met KLOKK of de lijst op een besloten gedeelte van de site kan komen te staan. De lijst is dan slechts toegankelijk als men bij KLOKK is geregistreerd. (Dit advies is zeker reëel indien advies 13 wordt uitgevoerd.)</i>
<i>advies 20</i>	<i>bespreek in het Voorzittersoverleg of bepaalde termen escalierend werken. Spreek hierover spelregels af om het gebruik ervan te voorkomen.</i>
<i>advies 21</i>	<i>bespreek hoe de versnelling van de besluitvorming tussen Klachtencommissie en Compensatiecommissie als standaard kan worden ingevoerd en communiceer hierover.</i>
<i>advies 22</i>	<i>betrek de slachtofferorganisatie KLOKK bij de kwaliteitsborging in de keten.</i>
<i>advies 23</i>	<i>bevorder dat er een klachtenprocedure wordt opgesteld om klachten over de keten -mede in het licht van de toekomst- adequaat door de Stichting B&T te kunnen ontvangen en behandelen.</i>
<i>advies 24</i>	<i>versterk de regie in de keten door het instellen van een werkoverleg⁵⁸ van de voorzitters van Klachtencommissie, Compensatiecommissie en Platform Hulpverlening en het hoofd Meldpunt in te stellen. Laat dit werkoverleg ook de verbinding vormen met de relevante omgeving alsmede de kwaliteitsborging oppakken.</i>
<i>advies 25</i>	<i>bekijk in 2014, als alle klachten zijn behandeld, alle ongegrond verklaarde zaken nog een keer. Onderzoek of een aanvullende actie wenselijk is. Indien dit niet het geval is, maak dat duidelijk. Indien dit wel het geval is, zorg dat deze actie "administratief" kan worden afgedaan. Heb bij de planning oog voor bijzondere situaties.</i>

⁵⁸ Het lijkt zinvol om één van de onafhankelijke voorzitters te vragen dit werkoverleg voor te zitten. Bij voorkeur iemand die regelmatig in Utrecht aanwezig is en goed zicht heeft op de keten, op de relevante omgeving en op de verscheidenheid aan slachtoffers.

Bijlage 3. Tussenrapportage

Tussenrapportage 0-meting

Onderzoek naar de uitvoering van de adviezen van de Commissie-Deetman ter zake van het seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk

In opdracht van de voorzitters van de BC en de KNR

Dr. R.L.N. Westra

1 september 2013

Tussenrapportage 0-meting

1. Inleiding

De commissie-Deetman heeft een diepgaand onderzoek verricht naar het seksueel misbruik van minderjarigen in de RK-kerk in de periode 1945-2010. De (tussen)rapporten⁵⁹ van de commissie bevatten een groot aantal adviezen. Deze zijn door de Bisschoppenconferentie (BC) en het bestuur van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) integraal overgenomen.

Bij de uitvoering van de adviezen is de onafhankelijke Stichting Beheer&Toezicht⁶⁰ (B&T) opgericht, die op haar beurt weer een Meldpunt Seksueel Misbruik RKK (Meldpunt), een Klachtencommissie (KC), een Compensatiecommissie (CC) en een Platform Hulpverlening heeft ingesteld. Ook wordt er intensief met slachtoffergroepen gesproken. Er is sinds het voorjaar 2013 een overleg tussen de voorzitters van de Bisschoppenconferentie (BC) en het bestuur van de KNR met de voorzitter van KLOKK, de koepelorganisatie van slachtoffers (het "Voorzittersoverleg").

Door de BC en de KNR is er een Contactgroep ingesteld waarin door slachtoffergroepen specifieke problemen kunnen worden ingebracht en besproken met kerkelijke verantwoordelijken. Om het bestuurlijke belang van de Contactgroep te benadrukken, staat deze onder leiding van de bisschop van Rotterdam.

1.1. Aanleiding onderzoek

Tijdens het "voorzittersoverleg" is door KLOKK gevraagd om, in het licht van de uitwerking van de adviezen van de commissie-Deetman, het huidige proces van "erkenning, genoegdoening en compensatie" onder de loep te nemen, te valideren en in welke mate de proces praktijk tegemoet komt aan de intenties van de kerk en de behoeften van de slachtoffers. Het kan tevens resulteren in een "agenda voor de toekomst" van het voorzittersoverleg.

Dit onderzoek, een 0-meting genoemd, wordt in opdracht van de voorzitters van de BC en de KNR uitgevoerd. De 0-meting heeft als ijkpunt zomer 2013. Belangrijk is een geobjectiveerd beeld te krijgen van de huidige situatie. Daarbij rekening houdend met een aantal kritische opmerkingen vanuit KLOKK. Is er daadwerkelijk sprake van "systeemfouten"? Indien er knelpunten worden gesignaleerd, zijn er -breed gedragen- voorstellen voor verbetering te doen?

De opdrachtgevers hebben bij het verstrekken van de opdracht aangegeven bij voorrang zicht te willen krijgen op twee punten:

1. de te verwachten ontwikkeling van de aantallen meldingen en klachten;
2. de hulpverlening aan slachtoffers.

Er is afgesproken om in een tussenrapportage in te gaan op deze twee punten. Het eerste punt is ingegeven door de vele verschillende signalen over de te verwachten aantallen meldingen en klachten. Het tweede punt komt voort uit signalen dat de behoefte aan de geboden hulpverlening aan de slachtoffers niet aansluit bij de behoefte. Terwijl juist het bieden van hulp als de allerbelangrijkste doelstelling is geformuleerd na de constatering in 2010 van het seksueel misbruik⁶¹.

⁵⁹ Commissie-Deetman heeft de volgende rapportages gepubliceerd: Onderzoeksadvies, 7 mei 2010; Eerste tussenadvies Naar Hulp, genoegdoening, openbaarheid en transparantie, 9 december 2010; Tweede tussenadvies Hulp aan en recht voor slachtoffers, 8 november 2011; Tussenrapportage, 28 februari 2011; Eindrapport (deel 1) + Achtergrondstudies (deel 2), 29 november 2011; Eerste Monitorrapportage, 28 september 2012.

⁶⁰ Statuten Stichting Beheer&Toezicht d.d. 28 september 2011, zie www.meldpuntmisbruikrkk.nl.

⁶¹ Zie onder meer de gespreksnotitie van kardinaal Eijk tijdens de behandeling van de eerste monitorrapportage van de voormalige Onderzoekscommissie (cie-Deetman) in de Vaste Commissie Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer op 28 maart 2013.

Waar mogelijk zullen suggesties worden geformuleerd. Hoewel deze formeel gericht zijn aan de opdrachtgevers. Er zijn ook suggesties, die zich richten op onafhankelijke instellingen als B&T en de Klachtencommissie. Daar hebben de opdrachtgevers geen grip op. Zij kunnen de suggesties aan direct betrokkenen ter overweging meegeven. Deze kunnen de suggesties dan op hun merites beoordelen.

In de slotparagraaf wordt vooruit gekeken naar de onderwerpen, die in de eindrapportage aan de orde zullen komen. In de eindrapportage (eind september) zal de stand van zaken vanuit een breder perspectief worden belicht.

NB de voorliggende Tussenrapportage is suggestie 4 aangepast. Het instellen van een Adviesraad blijkt bij nader inzien een te zwaar instrument. Het gaat om een goed overleg met de keten, vertegenwoordigers van slachtofferorganisaties en kerkelijke instellingen. Om het snel en zonder al te veel formaliteiten te kunnen realiseren, is gekozen voor de term overleg.

2. Werkwijze

Ten behoeve van de 0-meting, en dus ook voor deze tussenrapportage, is een groot aantal gesprekken gevoerd met kerkelijke bestuurders en nauw-betrokkenen van bisdommen, congregaties en ordes, met slachtoffers bij monde van voorzitter KLOKK⁶², met de secretaris van de commissie-Deetman alsmede met bestuursleden van de Stichting Beheer&Toezicht, het hoofd van het Meldpunt en de voorzitters van de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening.

Naast de gesprekken en cijfers is veelvuldig gebruik gemaakt van schriftelijke stukken. Waar opportuun wordt hiernaar expliciet verwezen. De gepresenteerde tabellen zijn gebaseerd op cijfermateriaal van het Meldpunt.

Uitgangspunt zijn de gevallen van seksueel misbruik van minderjarigen in de RK-kerk in de periode 1945-2010. Deze gevallen kunnen zich hebben voorgedaan binnen de reikwijdte van de bisdommen, congregaties en ordes in Nederland. Van de kerkelijke bestuurders is alle medewerking verkregen bij het beantwoorden van vragen van de onderzoeker. Er is zonder enige terughoudendheid gesproken. Ook over lastige kwesties en dilemma's. Dit geldt ook voor de andere gesprekspartners. Met de voorzitter van de Contactgroep, de voorzitter van de KNR en de voorzitter van KLOKK is diverse keren gesproken om mogelijke interpretatieverschillen tijdig te onderkennen. De econoom van het Bisdom Rotterdam en de secretaris van de KNR waren essentieel voor vele inhoudelijke en logistieke vraagstukken.

⁶² Stichting Koepel Landelijk Overleg Kerkelijk Kindermisbruik (KLOKK), opgericht in augustus 2011. De stichting stelt zich ten doel informatie, advies en hulp te bieden aan mannen/vrouwen met kerkelijk kindermisbruik ervaringen en het ondernemen van preventieve maatregelen om kerkelijk kindermisbruik te stoppen.

3. Meldingen en klachten

3.1. Kwantitatief beeld

Het Meldpunt registreert alle meldingen die binnenkomen. Bij de start van het Meldpunt in 2011 zijn de door het toenmalige Hulp&Recht ontvangen meldingen meegenomen⁶³. Dit bestand aan meldingen heeft de commissie-Deetman ook ter beschikking gekregen voor haar onderzoekswerkzaamheden⁶⁴. De registratie door het Meldpunt kan geschieden aan de hand van bijvoorbeeld telefoontjes van de klagers en/of familieleden en het formulier, dat op de site van het Meldpunt staat.

Het informatiesysteem van het Meldpunt is een soort cliëntvolgsysteem waarin alle relevante vervolgstappen en beslissingen worden vastgelegd. Omdat het Meldpunt, de (juridische) ondersteuning van de Klachtencommissie en Compensatiecommissie evenals het Platform Hulpverlening op één locatie in Utrecht zijn gehuisvest, ligt het ook voor de hand om gezamenlijk over een dergelijk systeem te beschikken⁶⁵. Het systeem van het Meldpunt is een belangrijke informatiebron om een beeld te krijgen van wat er sinds 2010 is gebeurd.

Van het Meldpunt is bijlage 1 met de stand van zaken per 1 juli 2013 ontvangen. In de onderstaande tabel zijn hiervan de hoofdlijnen weergegeven.

tabel 1. stand per 1 juli 2013

aantal meldingen	2.789		
aantal klachten		1.287	
- lopend bij KC			481
- aangehouden KC			100
- afgerond door KC			706
aantal adviezen KC		656	
- (deels) gegrond			467
- niet gegrond			150
- niet ontvankelijk			39
aantal beslissingen CC		384	
- uitspraak			210
- lopend			183

Per 1 juli zijn 2.789 meldingen geregistreerd. In dit aantal zitten ook de meldingen, die in 2010 door het voormalige Stichting Hulp&Recht zijn ontvangen.

De 2.789 meldingen hebben geleid tot 1.287 klachten, waarvan er 656 een advies van de Klachtencommissie hebben gekregen, hetgeen voor 210 heeft geresulteerd in een uitspraak van de Compensatiecommissie. De commissie heeft in de maand juli weer 22 uitspraken gedaan, zodat per 1 augustus het onderstaande beeld kan worden weergegeven.

⁶³ Commissie-Bandell, Wielen verwisselen onder een rijdende trein, 23 juni 2011.

⁶⁴ Houppermans, M.K., De hausse meldingen. Een achtergrondstudie vanaf februari 2010 over seksueel misbruik binnen de Rooms-Katholieke Kerk en de rol van de media, in: Commissie-Deetman, Achtergrondstudies (hoofdstuk 7), 2011, p. 196.

⁶⁵ De genoemde medewerkers vallen formeel onder het hoofd van het Meldpunt. Zij worden functioneel aangestuurd door de voorzitters van Klachtencommissie, Compensatiecommissie resp. Platform Hulpverlening ten einde de onafhankelijkheid van de betreffende commissies te kunnen borgen.

tabel 2. uitspraken Compensatiecommissie per 1 augustus 2013

categorie	aantal	% van totaal aantal	gemiddeld bedrag	totaal bedrag	% van totaal bedrag
0	3	1%	-	-	-
1	7	3%	1.929	13.500	0%
2	53	23%	7.417	393.118	6%
3	76	33%	16.101	1.261.646	20%
4	21	9%	23.214	487.500	8%
5	72	31%	57.462	4.137.239	66%
totaal	232	100%	27.289	6.293.003	100%

3.2. Volledigheid en herstelbemiddeling

Belangrijk is op te merken dat naast deze meldingen- en klachtenprocedure er parallel een geheel ander traject voor slachtoffers van seksueel misbruik in de RK Kerk is ontwikkeld, dat van herstelbemiddeling of mediation. Al voordat de meldingen- en klachtenprocedure was opgesteld, was binnen de congregatie van de Salesianen van Don Bosco reeds een gesprek over heling en genoegdoening op gang gekomen tussen de leiding van congregatie en de groep lotgenoten. Hieruit is deze bijzondere vorm van combinatie van mediation en arbitrage ontstaan⁶⁶. Deze aanpak is bij diverse andere congregaties en ordes, mede op advies van de lotgenoten en KLOKK, succesvol toegepast.

Het aantal herstelbemiddelingen wordt door de KNR geschat op 120. Er bestaat op dit moment binnen kerkelijk verband geen systematische registratie van deze herstelbemiddelingen.

Er is een praktijk gegroeid waarbij beide trajecten, klachtenregeling en mediation/herstelbemiddeling, naast elkaar worden gehanteerd. Of voor de slachtoffers even duidelijk is wat de beste aanpak in de betreffende situatie is, valt niet goed te achterhalen. In de eindrapportage zal hierop nader worden ingegaan.

Voor het verkrijgen van “het” beeld van de aanpak van de bisdommen, congregaties en ordes is het niet handig dat er verschillende cijfers kunnen worden gehanteerd. Omwille van een eenduidig beeld te verkrijgen van de meldingen en wat de kerk heeft gedaan, lijkt het zinvol de volgende suggesties voor te leggen:

suggestie 1: hanteer als kerk één “basisregistratie” voor alle meldingen van seksueel misbruik (en geweld)⁶⁷. Dit is niet alleen effectief voor het primaire proces van het behandelen van meldingen en het traceren van steunbewijs, het is ook zinvol voor het genereren van bestuurlijke informatie. Daarmee kunnen misverstanden over slachtoffers, aangeklaagden, locaties, erkenning, heling en genoegdoening worden voorkomen.⁶⁸

suggestie 2: zorg dat deze “basisregistratie” wordt bijgehouden op een plaats, die logisch en herkenbaar is, alsmede waar de benodigde zorgvuldigheid en deskundigheid kan worden gewaarborgd. Dit met het oog op het kunnen borgen van continuïteit en kwaliteit.⁶⁹

⁶⁶ De herstelbemiddeling bestaat uit een drietal fases, te weten: het inventarisatiegesprek, de herstelbemiddeling en het compensatievoorstel. Zie voor de verdere uitwerking van deze aanpak: Compensatieregeling Drieluik Herstelbemiddeling, 31 augustus 2012.

⁶⁷ Bij voorkeur inclusief de meldingen van fysiek en psychisch geweld, die in het onderzoek van de commissie-Deetman (2011) en het vervolgonderzoek van Deetman (2013) zijn gesignaleerd.

⁶⁸ Deze suggestie is in §4.4 van de Eindrapportage in de tekst verwerkt ten behoeve van advies 24.

⁶⁹ Deze suggestie is in §4.4 van de Eindrapportage in de tekst verwerkt ten behoeve van advies 24.

3.3. Volledigheid en bestuurlijke informatie

Met het realiseren van een basisregistratie, wordt het eenvoudiger om goede afspraken te maken over het vervaardigen van bestuurlijke informatie. Naast de maatschappelijke relevantie van bestuurlijke informatie over wat wordt gedaan door het Meldpunt, de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening en welke resultaten zijn behaald, is dit ook belangrijk voor een meer proactieve beeldvorming van “keten”.

Om goede bestuurlijke informatie te kunnen genereren is het essentieel dat er sprake is van gegevensstandaardisatie en heldere verantwoordelijkheden. Uitgaande van het feit dat de betreffende voorzitters verantwoordelijk zijn voor het betreffende deel van de “keten”, is het logisch dat zij primair verantwoordelijk zijn voor de betekenis van de gegevens in hun proces, maar dat zij tevens verantwoordelijk zijn voor een eenduidige definitie van het gegeven voor het gehele proces. Dus bij mogelijke interpretatieverschillen zijn zij de eerst aangewezenen om deze verschillen te onderkennen en te niet te doen.

De kracht van goede bestuurlijke informatie zit in drie aspecten: overzichtelijk (aantrekkelijk), geeft goed inzicht (integer en informatief) en periodiciteit (voorspelbaar). Dit zou bij voorkeur een gezamenlijke verantwoordelijkheid moeten zijn.

suggestie 3: zorg dat met de basisregistratie periodiek bestuurlijke informatie wordt verstrekt waarmee op een overzichtelijke wijze een adequaat beeld wordt gegeven van de acties en resultaten van het Meldpunt, de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening. De betreffende voorzitters zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit en presentatie van de bestuurlijke informatie.⁷⁰

3.4. Samenhang en draagvlak

In het voorgaande is nog niet gesproken over de plaats van de basisregistratie (suggestie 2). De meest voor de hand liggende plaats is het Meldpunt.

In de praktijk ligt dit echter iets complexer. Daarvoor zijn drie redenen aan te wijzen:

1. het bestand van het Meldpunt is omgeven met emoties. Immers, met het bestand kan steunbewijs voor andere zaken worden gehaald (indien aanwezig). Voor de slachtoffers blijft de vraag of dit bestand optimaal wordt gebruikt om steunbewijs te traceren ten behoeve van de slachtoffers. Hoewel het Meldpunt verzekert dat dit het geval is, is dit gevoel (nog) niet weggenomen⁷¹;
2. hoewel de Stichting Beheer&Toezicht onafhankelijk is, bestaat bij de slachtoffers het gevoel dat B&T een “uitvoerend orgaan” van de kerk is. Gewezen wordt op de door de kerk vastgestelde kaders en regels/procedures, die tot dusver nooit door B&T ter discussie zijn gesteld of waarvan is afgeweken. Dit wordt versterkt doordat bij het Meldpunt geen onafhankelijke voorzitter⁷² is benoemd terwijl juist daar belangrijke administratieve processen (registratie, correspondentie etc.) plaatsvinden. Dat maakt het Meldpunt -volgens KLOKK- kwetsbaar voor sturing uit B&T en daarmee sturing door “de kerk”. Hierdoor wordt er onvoldoende geluisterd naar “de relevante omgeving”. KLOKK vindt dat ze meer gehoord zou moeten worden, zowel door het Meldpunt als door B&T;
3. naast het bestand van het Meldpunt bestaan er nog twee andere bestanden:

⁷⁰ Deze suggestie is in §4.4 van de Eindrapportage in de tekst verwerkt ten behoeve van advies 24.

⁷¹ Ervaringen met interventies uit het verleden hebben een bijdrage geleverd aan dit gevoel. Dat er nu interventies zouden plaatsvinden, is niet vastgesteld.

⁷² Formeel is dit geen punt. Hoofd Meldpunt valt rechtstreeks onder het bestuur van de onafhankelijke Stichting Beheer&Toezicht. Er is geen (gezags)relatie tussen het Meldpunt en de RK kerk.

- a. het bestand van de commissie-Deetman. Het Meldpunt beschikt niet over de door de commissie-Deetman ontvangen meldingen daar de commissie onafhankelijk is, hetgeen consequenties heeft voor de status van het bestand van de commissie. Deze vertrouwelijkheid naar de melders toe, wordt strikt nageleefd;
- b. het bestand van KLOKK. In dit bestand bevat de namen van ongeveer 1.700 slachtoffers. Ook worden hierin elementen van de behandeling van de klachten en herstelbemiddeling/mediation opgenomen. Ook dit bestand staat los van het bestand van het Meldpunt.

Er zijn dus twee punten die aandacht vragen:

1. hoe wordt ervoor gezorgd dat er draagvlak ontstaat voor één basisregistratie en consensus over de "locatie"?
2. hoe kan ervoor worden gezorgd dat het potentiële steunbewijs uit de bestanden van het Meldpunt, de commissie-Deetman en KLOKK toegankelijk wordt?

ad 1. de huidige afstand tussen het Meldpunt en de slachtoffergroepen is in de praktijk te groot voor dit draagvlak. Als slachtoffergroepen problemen in het procesverloop zien, worden deze besproken met de Contactgroep, Stichting Beheer&Toezicht, Tweede Kamerleden en anderen. Er is geen gereguleerde directe relatie met de meeste onderdelen van de keten.

Een optie zou kunnen zijn om een overleg te initiëren met als doel periodiek (systeem)problemen in de keten met de vier ketenverantwoordelijken te bespreken (niet: individuele zaken). Door in dit overleg niet alleen slachtoffergroepen zitting te laten nemen, maar ook kerkelijke bestuurders, kunnen problemen effectiever worden besproken. Hiermee kan/zal het draagvlak voor oplossingen worden verbreed. Te denken valt aan het borgen van de kwaliteit van de deelprocessen, wat zit in de basisregistratie en wat ermee gedaan, het borgen van de kwaliteit van de Juridisch Adviseurs (JA) en vertrouwenspersonen, bewaken van doorlooptijden, wijze van communicatie met slachtoffers en kerkelijke instellingen etc. In dit overleg kunnen ook systeemrafels⁷³ van KLOKK met de ketenverantwoordelijken worden besproken.

Indien voor deze problemen geen oplossing wordt gevonden, kunnen ze enerzijds (voor Meldpunt e.a.) naar B&T en anderzijds (voor KLOKK en kerkelijke instellingen) naar het "voorzittersoverleg" geleid worden.

De vraag komt op of het instellen van een overleg niet "te veel van het goede is?" Ofwel een kosten-batenafweging. Als ieder een adequate bijdrage levert, zal het oplossend vermogen van het overleg groot zijn. Gezien het belang voor de slachtoffers, mogen de verwachtingen hoog gespannen zijn.

Concluderend, met dit overleg dient de "neutraliteit" van het Meldpunt geborgd te worden. Daarmee zou ook consensus over de locatie van de basisregistratie bij het Meldpunt moeten kunnen worden gerealiseerd.

suggestie 4: bevorder een overleg vertegenwoordigers van slachtoffers (slachtoffergroepen) met het Meldpunt, de Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening gezamenlijk en kerkelijke bestuurders. Dit overleg kan periodiek spreken over de keten, gesignaleerde problemen en mogelijke oplossingen.⁷⁴

ad 2. idealiter hebben de slachtoffers hun meldingen op die plaatsen gedaan, die ze ook wilden bereiken. Gezien de leeftijd van de slachtoffers en de beladenheid van het onderwerp kan niet worden uitgesloten dat dit niet voor alle melders geldt. Om de slachtoffers optimaal te kunnen bedienen, is het zinvol om

⁷³ Problemen in de behandeling van individuele zaken (rafels) kunnen in de Contactgroep worden besproken.

⁷⁴ Deze suggestie is in §4.4 van de Eindrapportage in de tekst verwerkt ten behoeve van advies 24.

heldere afspraken te maken of en door wie welke informatie zou kunnen worden opgevraagd (bij resp. de commissie-Deetman en KLOKK).

De commissie-Deetman geeft uit stringente privacy-overwegingen geen toestemming aan anderen om haar bestand in te zien. Tussen de Klachtencommissie en de commissie-Deetman is omwille van het steunbewijs wel een procedure afgesproken⁷⁵. De Klachtencommissie kan verifiëren of er t.a.v. een bepaalde aangeklaagde steunbewijs bij de commissie Deetman voor handen is.

suggestie 5: vraag de voorzitter van de Klachtencommissie en de voorzitter van KLOKK of zij een modus kunnen vinden om in bijzondere situaties informatie te verifiëren ten einde te bezien of er steunbewijs kan worden getraceerd voor bepaalde zaken, die ter behandeling voorliggen bij de Klachtencommissie.⁷⁶

3.5. Status van meldingen

Het verschil tussen het aantal meldingen (2.789) en het aantal klachten (1.287) valt op. Vooral omdat het grootste gedeelte reeds enige tijd geleden is ingediend. Er zijn enkele vragen te stellen.

Kan het zijn dat men niet goed is voorgelicht?

Vanaf 2011 worden alle mensen, die een melding of klacht willen indienen, doorverbonden met een psychologe die zich ook zo kenbaar maakt. Zij bespreekt:

- wil men een melding doen?
- wil men een klacht indienen?
- heeft men behoefte aan hulp?
- wil men steunbewijs aanleveren?

Zij biedt aan dat de melders hun melding kunnen bespreken met een vertrouwenspersoon. Dit is niet verplicht! Als men direct kenbaar maakt een klacht te willen indienen, biedt ze aan dat er juridische adviseurs (vaak advocaten) zijn die kunnen helpen bij het opstellen van een klaagschrift. Het Meldpunt beschikt over een aantal (rond 25) ervaren juridische adviseurs. Indien er behoefte is aan hulp, seint ze het Platform Hulpverlening in om de hulpvraag op te pakken. Ook hier kunnen vertrouwenspersonen worden ingezet.

Juist het feit dat men direct wordt doorverbonden met een psycholoog, die weet om te gaan getraumatiseerde melders, verlaagt de drempel om een eerste stap te zetten een melding te doen. Uit reacties blijkt dat dit door de melders wordt gewaardeerd. Tijdens dit eerste gesprek blijkt al snel hoe diep bij velen de schokkende ervaringen uit het verleden zit. Het doel van het eerste gesprek is helder te krijgen wat de behoefte is (hulp, klacht, genoegdoening etc.), aan te geven wat mogelijk is (klachtenprocedure en professionele hulpverleners) en welke ondersteuning kan worden geboden (vertrouwenspersoon en juridische adviseur). Belangrijk is mensen te motiveren wel of geen hulp te vragen.

Indien nodig vinden er meerdere gesprekken plaats met deze psychologe alvorens een vervolgstap wordt gezet. Doordat het Meldpunt, de Klachtencommissie en het Platform Hulpverlening bij elkaar zijn gehuisvest, zijn er korte lijnen om snel de juiste informatie te verstrekken of contacten te leggen. Indien gewenst kan binnen 2 dagen het contact worden gelegd met de beoogde vertrouwenspersoon.

Zijn er acties ondernomen?

In 2011 hebben alle bekende melders een brief van het Meldpunt ontvangen met het wijzen op de klachtenprocedure en de ondersteuning van bij het opstellen van het klaagschrift door de juridische adviseurs. Op deze brief naar de 1.931 meldingen kwam voor 505 meldingen een reactie. Ofwel een

⁷⁵ Commissie-Deetman, Eindrapport (deel 1), 29 november 2011, p. 523.

⁷⁶ Deze suggestie is in de Eindrapportage vertaald in advies 19a.

respons van 26%. Van de degenen die overwogen een klacht in te dienen, heeft vervolgens 77% (226) dat gedaan. Van degenen die overwogen geen klacht in te dienen, heeft 15% (32) dat alsnog gedaan.

In 2013 is door het Meldpunt aan alle juridische adviseurs (JA) (vaak advocaten) gevraagd hoe het staat met het opstellen van de klaagschriften en de reden van het uitblijven ervan. Vanuit het Meldpunt worden de juridische adviseurs gevolgd op de kwaliteit van de geleverde ondersteuning. Indien deze niet naar behoren is, worden de betreffende adviseurs niet meer gevraagd⁷⁷. Eén van de aspecten is de effectiviteit van de ondersteuning zodat er snel een goed klaagschrift kan worden ingediend. Bij de selectie van de adviseurs wordt gelet op de spreiding over het land. Bij de inzet wordt gelet op de ervaring met de betreffende congregatie, orde of bisdom en de afstand tot de woonplaats van de klager.

Uit bijlage 1 blijken er van de 481 lopende zaken er 226 te zijn, waar wordt gewacht op een klaagschrift. De brief aan de JA's heeft voor 168 meldingen (74%) het onderstaande antwoord opgeleverd.

tabel 3. Respons juridisch adviseurs in 2013

reactie:	aanhouden voor mediation	JA benaderen	klager benaderen	on hold	sluiten	zaak loopt	totaal
anders				3	1	5	9
bezig met mediation	11						11
geen contact klager			20				20
kerkelijk gezag onbekend		1					1
klaagschrift in voorbereiding						9	9
klaagschrift is al verzonden						11	11
klacht c.q. klager niet bekend		1	17				18
klacht ingetrokken					14		14
klacht inmiddels geschikt					5		5
klager kan klacht niet formuleren		16					16
niet in behandeling		1			1		2
aangeklaagde onbekend				7		3	10
wacht op steunbewijs				22		20	42
totaal	11	19	37	32	21	48	168

Uit dit overzicht blijkt dat 28 meldingen een “zetje” nodig hebben (i.c. “klager kan klacht niet formuleren”, “niet in behandeling” en “aangeklaagde onbekend”). De voorzitter van de Klachtencommissie heeft zich bereid verklaard om -met de secretaris van de commissie- de melders uit te nodigen ten einde te bezien of in een gesprek de noodzakelijke elementen voor een klaagschrift te duiden zijn. Dit aantal van 28 meldingen blijkt bij nader inzien maar een te overzien deel van de 226 meldingen te zijn.

⁷⁷ Dit blijkt in de praktijk geen loos signaal te zijn. Twee adviseurs worden niet meer voorgesteld.

3.6. Ontwikkelingen in de tijd

Hoe is het verloop van het aantal meldingen en ingediende klachten met betrekking tot seksueel misbruik geweest? Een belangrijke vraag om iets te kunnen zeggen over mogelijk te verwachten ontwikkelingen. Om op deze vraag een antwoord te kunnen geven, zijn de betreffende gegevens van het Meldpunt opgevraagd. In de onderstaande tabellen 4 en 5 staan de aantallen meldingen en klachten met zowel de absolute als de relatieve verdeling over de jaren 2010-2013.

tabel 4. verdeling aantallen meldingen/klachten seksueel misbruik naar jaren

	2010	2011	2012	2013	totaal
aantal meldingen	1.787	322	291	85	2.485
- gecorrigeerd*	1.787	322	291	255*	2.645*
aantal klachten	712	219	205	48	1.184
- gecorrigeerd*	712	219	205	144*	1.280*

tabel 5. relatieve verdeling van meldingen/klachten seksueel misbruik naar jaren

	2010	2011	2012	2013	totaal
aantal meldingen	72%	13%	12%	3%	100%
- gecorrigeerd*	68%	12%	11%	10%*	100%
aantal klachten	60%	19%	17%	4%	100%
- gecorrigeerd*	56%	17%	16%	11%*	100%

* de gegevens voor 2013 betreffen de cijfers over de eerste 4 maanden. Extrapolatie leidt tot de gecorrigeerde gegevens.

Wanneer we deze tabellen bekijken wordt duidelijk dat het zwaartepunt van zowel het melden als het indienen van een klacht in het jaar 2010 ligt. Ook wanneer de gegevens voor 2013 worden gecorrigeerd voor geheel 2013.

De ontwikkelingen van de meldingen en de klachten laat eenzelfde beeld zien: in 2010 ongeveer 68% resp. 56% om vervolgens af te nemen naar ongeveer 12% resp. 17% in 2011 en 2012 en 10% resp. 11% in 2013. Een sterke daling na de hausse in 2010.

Is er een hausse geweest?

In een achtergrondstudie van de commissie-Deetman analyseert Houppermans⁷⁸ de hausse aan meldingen. Zij maakt duidelijk dat deze in 2010 vooral plaats vond na de berichtgeving in de media over het voorkomen van seksueel misbruik in de Nederlandse kerkprovincie en het instellen van het onderzoek door de commissie-Deetman. Na 2010 zijn er momenten te duiden dat er min of meer geconcentreerd meldingen binnen komen, maar dat betreft geen grote aantallen.

Komen alle meldingen bij het Meldpunt?

De meldingen komen direct bij het Meldpunt binnen. Congregaties en bisdommen verwijzen melder door naar het Meldpunt. Dit geldt ook voor slachtoffergroepen als KLOKK⁷⁹. KLOKK adviseert slachtoffers direct een klacht in te dienen. Van andere instanties als Slachtofferhulp Nederland zijn tot op heden geen meldingen en klachten binnen gekomen.

⁷⁸ Houppermans, M.K., De hausse meldingen. Een achtergrondstudie vanaf februari 2010 over seksueel misbruik binnen de Rooms-Katholieke Kerk en de rol van de media, in: Commissie-Deetman, Achtergrondstudies (hoofdstuk 7), 2011, p. 196.

⁷⁹ Mocht KLOKK problemen constateren met individuele meldingen, dan is er een overlegstructuur waar deze problemen kunnen worden ingebracht. Dit overleg, de Contactgroep, staat onder voorzitterschap van de bisschop van Rotterdam en heeft als leden vertegenwoordigers uit de bisdommen en de KNR. De Contactgroep overlegt met de slachtoffergroepen als ook met de Stichting Beheer&Toezicht.

Hebben allen, die zich willen melden, zich gemeld?

Dit is een bijzonder lastige vraag. De commissie-Deetman heeft een wetenschappelijk gefundeerde analyse gemaakt van de populatie potentiële minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik⁸⁰. Dit is een waarschijnlijkheidsanalyse geweest. Tot 1 juli 2013 zijn bij het Meldpunt 2.789 meldingen geregistreerd. Dat heeft geleid tot 1.287 klachten van 1.036 klagers (bijlage 1).

Uit de gesprekken blijkt:

1. er zijn slachtoffers, die een melding doen en een klacht indienen⁸¹;
2. er zijn slachtoffers, die alleen een melding willen doen;
3. er zijn slachtoffers, die geen melding willen doen.

Van de derde 'groep' heeft een klein gedeelte dat kenbaar gemaakt. Vaak is de belasting van het verleden te groot om het te willen oprakelen. Dit speelt ook voor een aantal uit de tweede 'groep'.

De vraag naar de volledigheid van de huidige groep melders, richt zich in de kern op de vraag: "hoeveel slachtoffers willen nog melden dat zij slachtoffer zijn geweest?". Deze vraag valt uiteen in twee deelvragen:

- a. weet men het Meldpunt te vinden om te melden?
- b. zijn er barrières die slachtoffers ervan weerhoudt te melden en waarvan men graag zou willen dat deze er niet zijn? (Men heeft wel de wil te melden, maar kan dit niet).

Ad a. via internet is het Meldpunt ook redelijk snel te vinden. Toch moet niet worden uitgesloten dat een deel van de slachtoffers zo op leeftijd is, dat het internet minder toegankelijk is. Dan zal de site van het Meldpunt en van slachtoffer/lotgenotengroepen ook minder gemakkelijk worden gevonden. Indien men zich wendt tot hulpverleners, dan zullen die snel het Meldpunt kunnen vinden. Daarnaast wordt door de kerkelijke instellingen benadrukt dat men slachtoffers altijd verwijst naar het Meldpunt.

Ad b. dit is een bijzonder lastige vraag om met stelligheid en cijfers te kunnen beantwoorden. Uit de vele gesprekken zijn signalen ontvangen, die wijzen op een paar specifieke barrières:

- het sterke juridische karakter van de procedure;
- de lange duur van de procedure (1 à 2 jaar);
- de emotionele belasting.

In de Eindrapportage wordt hierop nader ingegaan.

3.7. Verwachtingen over aantallen?

Kan op basis van het voorgaande iets worden gezegd over de te verwachten ontwikkelingen m.b.t. de aantallen meldingen en klachten over seksueel misbruik? En wat betekent dit in het licht van de wens van diverse gesprekspartners om een heldere einddatum te bepalen voor het indienen van een klacht? Er zijn drie overwegingen die kunnen worden genoemd:

1. aantallen - kijken we naar het aantal meldingen en klachten, dan is de hausse in 2010 geweest en neemt het daarna snel af. In 2013 zullen het er -geschat- nog ongeveer 250 meldingen en 140 klachten zijn. Het aantal klachten, dat nog wacht op een klaagschrift, blijkt ook beperkt te zijn (28).
2. einddatum - deze wens wordt vaak onderbouwd door te wijzen op de psychische druk bij slachtoffers, die sterk twijfelen of ze het seksueel misbruik, dat ze hebben ondergaan, wel moeten melden. Wat

⁸⁰ Commissie-Deetman, Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms Katholieke Kerk, Balans, 2011, p. 549.

⁸¹ Ik laat hier buiten beschouwing de mensen die al wel een melding hebben gedaan, maar nog geen klacht hebben ingediend.

voor impact heeft een melding op hun leven? Wat worden ze er echt beter van? Aan de andere kant: nu moeten ze de stap zetten om het misbruik te melden en bezien of en hoe ze deze last een plaats kunnen geven. In al deze situaties kan een datum ook rust geven. Deze psychologische druk bestaat al drie jaar, bij slachtoffers die reeds op leeftijd zijn.

3. regeling n.a.v. de commissie-Samson – recent is de financiële regeling slachtoffers seksueel misbruik in jeugdzorginstellingen en pleeggezinnen⁸² n.a.v. het rapport van de Commissie-Samson gepresenteerd. In zowel de gewone regeling als de tijdelijke regeling wordt een tijdvak van ruim 2 jaar gehanteerd (1 september 2013 – 31 december 2015) waarbinnen slachtoffers een aanvraag kunnen doen.

Indien we deze drie overwegingen op een rij zetten, dan wordt duidelijk dat het aantal nieuwe zaken beperkt zal zijn, de wens te letten op de psychische druk op twijfelaars en de analogie met de regeling n.a.v. de Commissie-Samson voor slachtoffers van seksueel misbruik goed kan leiden tot het suggestie een einddatum te bepalen voor de Klachtenregeling.

suggestie 6: bepaal een einddatum voor de mogelijkheid een klacht in te dienen conform de Klachtenregeling en gebruik te maken van de compensatieregeling. Zorg dat deze datum tijdig en met een heldere toelichting wordt gecommuniceerd.⁸³

⁸² Zie Ministerie van Veiligheid en Justitie, Informatieblad Financiële regelingen slachtoffers seksueel misbruik, juli 2013; met bijbehorende regelingen: 1. Statuut voor de buitengerechtelijke afhandeling van civiele vorderingen tot schadevergoeding in verband met seksueel misbruik van minderjarigen in instellingen en pleeggezinnen; 2. Tijdelijke regeling uitkeringen seksueel misbruik minderjarigen in instellingen en pleeggezinnen, 11 juli 2013.

⁸³ Deze suggestie is in de Eindrapportage verwerkt in advies 10.

4. Hulpverlening

Eén van de belangrijkste vragen voor het uitvoeren van de 0-meting is de vraag of de hulpverlening goed functioneert. Van de zijde van de slachtoffers werd geconstateerd dat men andere verwachtingen heeft van de hulpverlening. Om meer inzicht te krijgen in de zowel de ervaringen met de hulpverlening als in de feitelijke gang van zaken bij het Platform Hulpverlening, is dit onderwerp met veel betrokkenen besproken.

4.1. Terugblik

Het belang van adequate hulpverlening werd in 2010 direct door de kerkelijke bestuurders benadrukt en later door de commissie-Deetman bevestigd. Omdat het niet mogelijk is om deze specifieke deskundigheid zelf “in huis” te hebben en onafhankelijkheid geborgd zou moeten worden, lag het voor de hand onder de vleugels van de Stichting Beheer&Toezicht een Platform met een verwijfsfunctie te brengen. De start van het Platform Hulpverlening was echter verre van gelukkig. Dat is tot op de dag van vandaag voelbaar, hetgeen doorwerkt in de huidige beeldvorming over het Platform. De snelle personele verschuiving wordt breed ondersteund.

De commissie-Bandell kondigde het Platform als volgt aan: “In overeenstemming met het rapport van de Commissie Deetman wordt een kwaliteitscentrum ingericht voor de hulpverlening aan slachtoffers van seksueel misbruik. Dit centrum zal bekend staan onder de naam Platform Hulpverlening na seksueel misbruik in de RK Kerk.

Kern van de werkzaamheden van het Platform Hulpverlening is een passende professionele doorverwijzing van slachtoffers naar hulpverlening op maat. (...) In het Platform Hulpverlening worden (...) de vertrouwenspersonen ondergebracht.”⁸⁴

Over de slachtoffergroepen zegt de commissie-Bandell: “Een afzonderlijk aandachtsveld vormen de slachtoffergroepen. Georganiseerde groepen van slachtoffers van seksueel misbruik binnen de RK Kerk zijn een relatief nieuw fenomeen. De meeste zijn in de loop van 2010 en 2011 opgericht. De verschillende groepen kennen een verschillende organisatiegraad en ambitieniveau. Recent werd een landelijke koepel voor lotgenotengroepen opgericht (KLOKK), maar niet alle groepen zijn daarbij aangesloten. (...) Het rapport van de Commissie Deetman beveelt aan dat het Platform Hulpverlening de slachtoffergroepen faciliteert en groeps gesprekken voor lotgenoten mogelijk maakt. Het is duidelijk dat die behoefte bestaat, maar de doelstelling, de vorm van het traject en de duur moeten in overleg met de slachtoffergroepen verder uitgewerkt worden. (...) De slachtoffergroepen beraden zich nog of zij van dat aanbod gebruik zullen maken.”⁸⁵

In de praktijk blijkt het Platform een minder grote rol te vervullen, dan was verwacht. Ondanks dat door alle gesprekspartners het belang van goede hulpverlening voor de slachtoffers van seksueel misbruik wordt onderstreept. Een conflict tussen de toenmalige voorzitter van het Platform en KLOKK bij de start is tot op heden merkbaar in de verhouding tussen Platform en KLOKK. Dit wordt versterkt door de afhoudende houding van het Platform om slachtoffergroepen mee te laten denken over de aanpak.

Het Platform legt zelf de lat hoog: men wil kwalitatief hoogwaardige professionele hulpverlening aan kunnen bieden conform de professionele standaarden (DSM4). Gezien de aard van de problemen is gespecialiseerde deskundigheid nodig. Dit vereist een adequate diagnose met een toegesneden doorverwijzing. Daar is geen betrokkenheid vanuit slachtoffergroepen of anderen bij nodig. Het is de vraag of deze klassieke “arts-patiënt”-relatie in deze situatie vruchtbaar is.

⁸⁴ Commissie-Bandell, p. 6.

⁸⁵ Commissie-Bandell, p. 7.

Door het Platform zijn reeds 75 hulpvragen naar professionele hulpverleners doorverwezen. Dit aantal is laag in het licht van het aantal meldingen (2.789) of klachten (1.287). Dit wordt deels verklaard door de volgende constatering:

- a. veel slachtoffers hebben reeds eerder hulpverlening ingeroepen. Niet altijd is dit succesvol geweest. In hoeverre er een directe relatie ligt tussen het seksueel misbruik en deze eerdere hulpvragen is niet bekend. Echter, gezien de traumatische ervaring van seksueel misbruik valt dit niet op voorhand uit te sluiten.
- b. voor veel slachtoffers is er sprake van minstens twee traumatische momenten: tijdens het misbruik in het verleden en het nu bekend moeten maken aan anderen, indien men een melding wil indienen. Beide zijn uiterst pijnlijk⁸⁶.

Een betrokkene tijdens één van de gesprekken: "Over dit soort dingen praat je niet. Dat het je zelf is overkomen is al schokkend genoeg, maar dat je het ook nog aan een commissie moet vertellen, is erg. Je moet wat er is gebeurd ook nog benoemen! Mannen op die leeftijd doen dat niet!"

Over de inhoudelijke kwaliteit van het Platform Hulpverlening zijn in het algemeen geen klachten vernomen. Wel zijn er over de feitelijke gang van zaken diverse opmerkingen gemaakt:

- a. in een aantal gevallen (5) is de professionele hulpverlening erg traag tot stand gekomen. Het Platform erkent dit en geeft aan dat dit ongewenst is, maar dat de specifieke situaties vroegen om bijzondere deskundigen;
- b. daarnaast is de bereikbaarheid van het Platform voor crisissituaties niet "7x24". Het Platform geeft aan dat men hier in principe niet voor is. In de praktijk hebben zich wel situaties voorgedaan waarbij deze wenselijkheid van direct contact (sterk) werd gevoeld;
- c. het is belangrijk dat het Platform proactief werkt naar slachtoffers, die in het klachten- en compensatietraject zitten. Dat geldt zeker voor slachtoffers met een ongegrond verklaarde klacht;
- d. vanuit KLOKK wordt beklemtoond dat nadrukkelijker onderkent moet worden dat deze specifieke problematiek ook een specifieke aanpak wordt verwacht. Gebruik daarbij de ervaring van slachtoffers! Dat is essentieel voor draagvlak en effectiviteit;
- e. belangrijk is dat het Platform de resultaten van de verwijzingen volgt, registreert en dit terugkoppelt naar slachtoffergroepen. Het Platform geeft aan dat dit een andere benadering is dan die nu wordt gehanteerd;
- f. de contacten met de slachtoffergroepen zijn door de start nog steeds complex. Dit wordt door het Platform betreurd;
- g. er is geen of nauwelijks betrokkenheid bij de opzet van de herstelbemiddeling/mediation-trajecten, die bij verschillende congregaties en ordes zijn ingezet. De herstelbemiddeling is gericht op het juridische resultaat: de vaststellingsovereenkomst. De hulpverlening staat niet voorop. Het is de vraag of dit verstandig is in het licht van de emotionele belasting van de (traumatische) ervaringen uit het verleden en het na zoveel jaar bekend maken van deze ervaringen. Diverse congregaties signaleren dat de hulpvraag begint op te komen.

KLOKK benadrukt dat de hulpvraag tijdens of na de herstelbemiddeling kan opkomen, maar dat deze onvoldoende plaats/aandacht krijgt tijdens de herstelbemiddeling, net zo min als binnen de klachtenprocedure als deze eenmaal in gang is gezet. Daarnaast kan de bewustwording van de hulpvraag wel tijdens de herstelbemiddeling helder worden, maar dat het even duurt om de stap te zetten de hulpvraag aan anderen kenbaar te maken. Door de finale kwijting kan er een psychologische barrière ontstaan om deze behoefte tijdig te uiten. Slachtoffers kunnen ook niet gelijktijdig hun aandacht richten op hulpverlening en klachtenprocedure. Exitgesprekken, groepsgewijze 'terugkomdagen' e.d. kunnen hiervoor een oplossing zijn. Zeker wanneer dit een samenwerking is van slachtoffergroepen en Platform Hulpverlening.

⁸⁶ Commissie-Deetman, 2011, p. 429. Nicolai, N.J. , De consequenties van seksueel misbruik van minderjarigen, in: Commissie-Deetman, Achtergrondstudies (hoofdstuk 10), 2011, p. 241.

4.2. Versterking

De behoefte aan hulpverlening zal de komende jaren blijven bestaan. Het is belangrijk dat er een goede voorziening is om de hulpvraag “te ontvangen” en hierop tijdig en adequaat hulpaanbod te kunnen bieden. Het Platform Hulpverlening is hiervoor ingericht, beschikt over een aantal ervaren vertrouwenspersonen en heeft reeds een groot aantal hulpvragen weten door te verwijzen. Tevens leidt de “voordeurfunctie” van de psycholoog van het Platform tot een wezenlijke verlaging van de drempel voor slachtoffers om zich te melden.

Om de plaats en rol van het Platform Hulpverlening te versterken, is het belangrijk nadruk te leggen op drie aspecten:

1. creëer meer draagvlak bij de slachtoffergroepen en kerkelijke instellingen;
2. vergroot de zichtbaarheid van het Platform door meer bekendheid te genereren over de mogelijkheden en werkwijze;
3. laat zien welke resultaten zijn geboekt.

Het doordenken van deze drie aspecten naar de huidige positie van het Platform Hulpverlening resulteert in de volgende suggesties⁸⁷:

suggestie 7: stel voor het Platform Hulpverlening een Adviesgroep van slachtoffers en kerkelijke instellingen in. Deze Adviesgroep kan meedenken met het Platform en de vertrouwenspersonen over de aanpak en het toegankelijker maken van de hulpverlening. Dit moet leiden tot draagvlak en een effectievere en meer proactieve werkwijze.

Zowel de slachtoffers als de kerkelijke instellingen hebben baat bij een goed functionerend Platform Hulpverlening. Vanuit dat perspectief bekeken is het logisch om vanuit beide kanten deel uit te maken van de Adviesgroep. Dit is aldus zo bedoeld met voorgaande suggestie.

suggestie 8: laat het Platform Hulpverlening meer zichtbaar worden door te communiceren over wat het Platform kan betekenen, de werkwijze en concrete voorbeelden van het hulpaanbod.

suggestie 9: laat het Platform Hulpverlening actiever communiceren naar de bisdommen, congregaties en ordes over de mogelijkheden hulpverlening aan te bieden. Gebruik hierbij de Adviesgroep om mee te denken over de vorm en inhoud.

suggestie 10: laat het Platform Hulpverlening actiever de resultaten van de doorverwijzingen volgen en de resultaten zichtbaar maken.

⁸⁷ Deze suggesties zijn in de Eindrapportage in de tekst opgenomen als resp. advies 16a, b, c en d.

5. Slot en vooruitzicht

In de voorliggende Tussenrapportage is verslag gedaan van de eerste bevindingen in het kader van de uit te voeren 0-meting naar de stand van zaken van de uitvoering van de adviezen van de commissie-Deetman. Op verzoek van de opdrachtgevers is daarbij gefocust op twee onderwerpen:

1. de te verwachten ontwikkeling van de aantallen meldingen en klachten;
2. de hulpverlening aan slachtoffers.

Beide onderwerpen zijn in deze Tussenrapportage uitvoerig belicht. Het eerste onderwerp is voorzien van een zestal suggesties, met in de kern drie punten: zorg voor een adequate basisregistratie binnen het Meldpunt onder de voorwaarde van meer draagvlak m.b.t. het Meldpunt, zorg voor mogelijkheden om - binnen de grenzen van de vertrouwelijkheid- toch aan het binnen de bestaande registraties van KLOKK aanwezige steunbewijs te kunnen komen en, tot slot, bepaal een einddatum voor het kunnen indienen van klachten en communiceer dit tijdig en helder.

Het belichten van het tweede onderwerp heeft ook geresulteerd in een viertal suggesties. Het Platform Hulpverlening vervult een bijzonder belangrijke functie aan de “voorkant” van het meldproces. De rol in het hulpverleningstraject verdient echt aandacht. Niet vanwege de inhoud, daar zijn geen twijfels over vernomen, maar vanuit de betrokkenheid met en herkenbaarheid bij slachtoffers en kerkelijke instellingen.

In de kern gaat het om twee punten: de afstemming tussen vraag en aanbod in algemene zin en het vervullen van een evidente functie in de hulpverlening bij seksueel misbruik. Deze twee punten draagvlak zijn de vertaling van draagvlak, zichtbaarheid en resultaten tonen.

In de Eindrapportage wordt onder meer aandacht geschonken aan:

- a. hoe functioneert de keten van Meldpunt tot Platform Hulpverlening en valt er iets te zeggen over de kwaliteit(sbewaking) en doorlooptijden?
- b. hoe kijken kerkelijke instellingen (bisdommen, congregaties en ordes) naar de uitvoering van de adviezen van de commissie-Deetman?
- c. hoe kijken slachtoffers -en met name slachtoffergroepen- naar de uitvoering van de adviezen van de commissie-Deetman?
- d. is regie een vraagstuk en, zo ja, hoe zou de regie dan kunnen worden versterkt?
- e. kan, met de wetenschap van nu, iets worden gezegd over de juridisering en de mogelijkheden tot dejuridiseren?
- f. is het zinvol de rol van de slachtoffergroepen te versterken en, zo ja, hoe zou dat kunnen?

Bijlage. Stand van zaken per 1 juli 2013

Meldingen	2789				
Klachten	1287	46%			
Klagers	1036				
Lopend:	481	37%	Geen KS	226	47%
			Verweer	57	12%
			Zitting	89	19%
			Advies	81	17%
			Herziening	14	3%
			Bezwaar	14	3%
Aangehouden:	100	8%	Onderzoek	13	13%
			Mediation	32	32%
			On hold	55	55%
Afgerond KC:	706	55%	Geschikt	29	4%
(+9 oude zaken van voor 2010)			Aanvraag CC verstuurd	52	7%
			Mediation CC	5	1%
			Compensatie	375	53%
			Einde procedure	113	16%
			Procedure stopgezet	122	17%
			Klager overleden	10	1%
	1287				
Adviezen KC:	656	93%	(Gedeeltelijk) gegrond	467	71%
			Niet gegrond	150	23%
			Niet ontvankelijk	39	6%
Compensatie:	384		Lopend	183	48%
			Uitspraak	201	52%
			Gemiddeld bedrag	€ 28.494,01	
			Totaal bedrag	€ 5.698.802,38	

bron: Meldpunt dd 24 juli 2013

